

PROGRAMUL POLITIC
AL PARTIDULUI LIBERAL DEMOCRAT DIN MOLDOVA
„PENTRU SCHIMBAREA ÎN NORMALITATE
A REPUBLICII MOLDOVA!”

**Adoptat la Congresul de constituire a Partidului Liberal Democrat din
Moldova din 8 decembrie 2007**

Chişinău 2007

1. Preambul

De la declararea la 27 august 1991 a independenței sale, Republica Moldova a fost pusă în situația de a face față multiplelor provocări în diverse domenii – cel politic, economic, social și de securitate. Însă atunci nici clasa politică și nici societatea în ansamblu nu au fost pregătite să gestioneze tranziția democratică și economică într-un mod care să asigure cetățenilor respectarea drepturilor lor fundamentale și un nivel decent de bunăstare.

Și după 16 ani de independență, țara noastră continuă să fie în derivă, măcinată de o clasă politică iresponsabilă, care face uz de problemele identitare pentru a acoperi propria incompetență, traficul de influență și prosperitatea ilicită obținută ca urmare a utilizării abuzive a resurselor publice.

Asistăm la crearea a două lumi paralele – una reprezentată de o guvernare coruptă, iar alta – de oameni simpli care sînt nevoiți să-și abandoneze familiile și să caute locuri de muncă în străinătate pentru a nu muri de foame. Este un fapt anormal pentru un stat care se consideră european ca fiecare al treilea cetățean să se afle în sărăcie absolută, iar fiecare al șaselea – în sărăcie extremă. Mai mult decît atît, indicatorii dezvoltării umane, elaborați de ONU, arată un tablou și mai deprimant în ce privește speranța de viață, moartea infantilă și alți indicatori.

Asistăm la înrădăcinarea agriculturii de subzistență și ruralizarea centrelor urbane, la o speranță de viață și la o moarte infantilă comparabile cu cele mai înapoiate state ale lumii, la o descreștere a numărului de copii școlarizați și alte fenomene economice și sociale dezastruoase.

În pofida declarațiilor triumfaliste ale autorităților comuniste, indicatorii dezvoltării umane relevă o incapacitate crasă și criminală a guvernării de a ameliora situația economică a cetățenilor. Dimpotrivă, relativa stabilitate macroeconomică și financiară existentă în Republica Moldova se datorează eforturilor supraumane ale oamenilor simpli de a-și ajuta propriile familii, deseori la costuri sociale exorbitante, reflectate de fenomenul abandonării copiilor fără grija părintească, creșterea ratei divorțurilor etc.

Impotența guvernării comuniste s-a manifestat și printr-o politică externă lipsită de logică, cu ieșiri dușmănoase împotriva vecinilor. Nimeni nu mai cunoaște care sînt reperele noastre pe scena internațională, nu în ultimul rînd datorită faptului că primul secretar al Partidului Comuniștilor, alias Președintele Republicii Moldova, a construit o verticală a puterii, subordonată în totalitate ideilor sale arbitrare.

Lipsa de normalitate este relevată și de eșecul continuu în ce privește reglementarea diferendului din raioanele de est ale țării, consensul politic în această problemă, exprimat prin legile din iulie 2005, fiind încălcat de deciziile unilaterale și lipsite de transparență ale președintelui unui stat cu regim constituțional parlamentar.

Evoluțiile în domeniile politic, economic și social din Republica Moldova prezintă o țară decuplată de la procesele europene, care trece printr-o criză profundă din cauză unei guvernări a cărei lipsă de performanță și atitudine ostilă față de propriul popor reprezintă cel puțin un ultragiuri adus bunului simț, de parcă moldovenii ar fi blestemați și n-ar merita să trăiască într-o țară normală.

Demult a sosit ceasul schimbării în bine și mesagerul acestei schimbări este PLDM !

Partidul Liberal Democrat din Moldova se constituie ca un partid de centru-dreapta, cu doctrină populară europeană modernă.

Partidul Liberal Democrat din Moldova este un partid activ, conectat la realitățile din Republica Moldova, deschis la colaborarea cu exponenții curentelor politice dominante la nivel european.

Principalul nostru scop este renașterea Republicii Moldova prin crearea unui stat modern și prosper, realizarea unei societăți libere și solidare, în care fiecare cetățean să trăiască demn, să se bucure de libertăți și drepturi, să beneficieze de șanse pentru propria dezvoltare.

Noi propunem un nou tip de formațiune politică, populară, care să ofere diversitate, deschidere, dialog și dinamism. Noi vrem să unim într-un singur șuvoi toate energiile celor care aspiră la un alt fel de a face politică: cu onestitate și decență, cu capacitatea de a dezvolta în interiorul propriilor structuri dezbaterile de idei și competiția de programe. Partidul Liberal Democrat își propune să devină principalul promotor politic al depășirii decalajelor economice, sociale și de civilizație care despart încă Republica Moldova de Europa secolului XXI.

Noi aducem cu sine mesajul de speranță al unei noi generații politice, care trăiește eșecul formelor devenite nu numai tradiționale, ci și de rutina în acțiunea politică, eșecul politicianilor captivi ai acestor forme fără fond și înțelegem să ne asumăm un rol cardinal în revenirea la o direcție de acțiune capabilă să ofere rezultate concrete societății noastre.

PLDM este expresia voinței politice a noilor generații, care înțeleg politica ca pe un exercițiu al responsabilității și al slujirii țării. Demnitatea unei generații se apreciază după rolul pe care îl joacă în procesul de construcție a societății. Generația care a devenit matură în răstimpul ce s-a scurs de la Independență încoace, cu experiența acumulată în această perioadă de intense frământări, va deveni fermentul schimbării Republicii Moldova. Moldova are nevoie de participarea tinerilor la viața politică, nu de prezența lor ca simpli spectatori în acest proces.

Partidul Liberal Democrat se naște ca o opțiune politică necesară societății noastre, capabilă să aducă Republicii Moldova soluția politică a procesului de renaștere și modernizare a țării, de refacere morală a societății moldovenești, de reșezare a societății în albia firească a dezvoltării democratice.

2. Valorile, principiile și obiectivele PLDM

2.1. Valorile și principiile

Valorile și principiile fundamentale de care se ghidează PLDM reprezintă un set complex de atitudini pe care membrii partidului le cred a fi determinante în activitatea politică, administrativă și chiar în comportamentul individual cotidian. Valorile se referă la libertate, egalitate, responsabilitate, individualism și solidaritate, care își găsesc expresia și în principii, cum ar fi supremația legii, caracterul democratic al guvernării, performanța clasei politice, economia de piață liberă.

Libertatea este valoarea supremă în orice societate democratică și este convingerea PLDM că aceasta constituie dreptul natural inalienabil al oricărui individ și piatra de temelie a prosperității și progresului. Cetățenii Moldovei sînt născuți liberi și nici o guvernare nu poate fi considerată legitimă dacă încearcă să limiteze sau să submineze libertatea indivizilor. Autonomia acestora în raport cu statul și autoritățile este reflectată și de subsidiaritate, care permite cetățenilor să manifeste capacitățile de organizare colectivă pentru soluționarea problemelor la nivelul comunității.

Egalitatea reprezintă valoarea universală care pune în evidență atât șansele pe care le au cetățenii, cît și exercitarea libertății într-un mod similar, indiferent de condițiile individuale ce țin de rasă, sex, etnie sau religie. Responsabilitatea rezidă în conștientizarea limitelor pe care trebuie să le aibă libertatea, astfel încît aceasta să nu degenereze în subminarea valorilor colective pe care se bazează societatea. Responsabilitatea este în primul rînd una individuală și PLDM consideră că este necesar să promovăm viziunea în cauză atât în cazul întregii clase politice, cît și în ce privește actul de guvernare.

Solidaritatea constituie esența naturii sociale a individului și asigurarea condiției umane. În societățile unde cetățenii își realizează ambițiile individuale și profesionale la interfața între responsabilitate, individualism și solidaritate, se ajunge la acea formulă socială care contribuie la modernizarea continuă a domeniului politic și social. Capitalul uman, sub formă de cultură civică, nu doar individuală, contribuie la maximizarea bunăstării generale.

PLDM este conștient de dificultatea transpunerii valorilor menționate mai sus în principii care ar trebui să ghideze actul de guvernare și buna funcționare a societății. În același timp, considerăm că natura prescriptibilă a valorilor nu trebuie să conducă la concluzii cinice că moralitatea este inutilă în politică. Fără aceasta ar fi imposibil de implementat supremația legii, democratizarea și economia de piață mixtă – principii ce reprezintă fundamentul regimurilor politice occidentale și cadrul adecvat al perpetuării civilizației.

Un subiect aparte îl ocupă problema identității lingvistice și etnice a cetățenilor Republicii Moldova. Este convingerea fermă a PLDM că autoidentificarea etnică, lingvistică, religioasă sau de altă natură a persoanei reprezintă alegerea individuală și imixtiunea statului în acest proces este ilegală prin definiție. În același timp, statul poate stimula loialitatea față de cetățenia moldovenească în baza unei abordări ample, inclusive, însă fără a discrimina indivizii care manifestă o loialitate suplimentară față de statele vecine în mod particular, dat fiind faptul că pe parcursul istoriei s-au stabilit relații și identități complementare. În sens cetățenesc, toți locuitorii țării sînt moldoveni și construirea unui stat prosper, în cadrul Uniunii Europene, va fi în măsură

să atenueze contradicțiile etnolingvistice existente. În același timp, libertatea de autoidentificare nu presupune și răsturnarea unor adevăruri științifice, cum ar fi limba română vorbită pe teritoriul Republicii Moldova.

2.2. Obiectivele PLDM

Obiectivele PLDM sînt multiple și se referă atît la construcția partidului, cît și la rolul acestuia în viața politică a țării.

În plan intern, PLDM își propune să devină cel mai important partid pe scena politică, inclusiv prin edificarea unor structuri de partid viabile, unde dezbaterile reprezintă metoda cea mai sigură de implicare politică autentică și de utilizare a energiilor creatoare ale membrilor săi.

În raport cu domeniul politic, PLDM va concura într-un mod profesionist și corect cu partidele existente pentru a cîștiga simpatia electoratului, în vederea accederii la putere. În același timp, lupta pentru putere nu eludează misiunea politică de asanare a societății moldovenești pe care partidul, alături de alte forțe democratice, și-o asumă cu toată responsabilitatea.

În contextul întregii societăți, PLDM, aflat în opoziție sau la guvernare, va propune politici structurate pe principalele domenii ale vieții politice, economice și sociale. Participarea la viața politică impune o activitate constantă în ce privește elaborarea de soluții pentru crizele și provocările pe care le are de înfruntat societatea moldovenească și calitatea unui partid este determinată de capacitatea acestuia de a formula soluții în beneficiul cetățenilor într-un mod constant, nu doar în ajunul campaniilor electorale.

În sensul politicilor, eforturile PLDM sînt orientate spre atingerea următoarelor obiective strategice:

1. Consolidarea regimului democratic, unde singura regulă de joc este concurența liberă și alternanța pașnică la putere, unde drepturile omului sînt respectate și protejate de lege, fără nici o excepție.
2. Asigurarea unui nivel decent de bunăstare, o economie dezvoltată, competitivă pe plan regional și european, ce reprezintă un fapt absolut normal în contextul geografic în care se află Republica Moldova.
3. Dezvoltarea durabilă a țării prin promovarea raționalității sociale ce îmbină în mod armonios cultura personală și cea civică, care este un bun public necesar pentru progres.
4. Integrarea Republicii Moldova în spațiul european și euro-atlantic, revenind la civilizația europeană și în sensul valorilor împărtășite.
5. Reunificarea țării prin intermediul activităților politice, economice și sociale, pornind de la prezumția că cetățenii de pe malul stîng al Nistrului sînt cetățeni ai Republicii Moldova, impuși în mod arbitrar să se supună unei grupări ce a monopolizat puterea, cu asistența statelor-terțe.

Realizarea acestor obiective va fi asigurată prin implicarea activă a PLDM în elaborarea politicilor, în dezbateri și dialog cu alte forțe democratice din societate și, eventual, în gestionarea afacerilor statului după accederea la guvernare.

3. Reconstrucția Republicii Moldova și consolidarea statului de drept

3.1. Sistem politic democratic și funcțional

PLDM consideră că pentru edificarea unui sistem politic democratic și funcțional este necesară crearea instituțiilor puternice, care să dețină capacitățile necesare pentru elaborarea și implementarea politicilor publice adecvate în vederea protejării intereselor cetățenilor.

PLDM pledează pentru o reformă reală a administrației centrale și pentru eficientizarea ei în raport cu administrarea afacerilor publice. Pentru sporirea credibilității instituțiilor publice este necesară crearea unui sistem transparent al activității autorităților publice și îmbunătățirea comunicării, inclusiv prin intermediul consultării cetățenilor.

PLDM pledează pentru separația reală a puterilor în stat, în spiritul și litera prevederilor constituționale în acest domeniu. PLDM își anunță opoziția față de orice tentativă de monopolizare a puterii în stat.

PLDM crede că Republica Moldova are nevoie de o clasă politică responsabilă, iar responsabilizarea clasei politice poate fi realizată prin aplicarea sistemului electoral mixt, ceea ce înseamnă că jumătate dintre deputați vor fi aleși pe liste de partid, iar jumătate – pe circumscripții electorale.

Pentru refacerea morală a societății, PLDM pledează pentru adoptarea unei legi prin care să se interzică accesul la funcțiile publice tuturor celor care în perioada guvernării comuniste (instalate în 2001) au emis și executat ordine ilegale, de pe urma cărora au avut de suferit cetățeni nevinovați.

PLDM își face publică intenția de a colabora cu toate forțele de orientare democratică, cu excepția partidelor de orientare nazistă, comunistă, xenofobă, șovină și antisemită.

3.2. Respectarea drepturilor și libertăților cetățeanului

Drepturile și libertățile cetățeanului reprezintă valori fundamentale care nu pot fi îngrădite sub nici o formă, indiferent de circumstanțe. Capacitatea autorităților de a asigura respectarea acestor drepturi și libertăți este piatra de temelie a legitimității democratice a oricărui stat.

3.3. Asigurarea independenței justiției

PLDM consideră că doar o justiție liberă poate asigura respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. PLDM pledează pentru continuarea reformei judecătorești, esența căreia a fost denaturată odată cu instaurarea regimului comunist. Reformarea sistemului judecătoresc este necesară pentru a reda societății sentimentul de echitate și încrederea în actul de justiție. PLDM consideră că reforma judecătorească trebuie să constituie fundamentul pentru celelalte reforme din societate. În noile democrații, derularea reformelor este imposibilă fără o justiție eficientă, independentă și promptă.

PLDM califică drept inadmisibilă aplicarea selectivă a legilor și pledează pentru aplicarea uniformă a lor fără discriminare.

Pentru o mai bună organizare judecătorească, PLDM consideră necesară ameliorarea capacităților instituționale și organizarea adecvată a managementului sistemului judiciar, precum și creșterea transparenței îndeplinirii actului de justiție.

PLDM pledează pentru reformarea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) prin formarea lui exclusiv din magistrați. Reformarea Consiliului Superior al Magistraturii (CSM) trebuie făcută prin acordarea statutului de magistrat procurorilor, eliminarea din componența Consiliului a ministrului justiției și formarea unui consiliu bicameral al judecătorilor și procurorilor. În același timp, PLDM pledează pentru creșterea ponderii decizionale a CSM concomitent cu sporirea transparenței activității acestuia.

Pentru ameliorarea actului de justiție este necesară instituirea practicilor judiciare sănătoase de pronunțare a unor hotărâri legale, bine motivate și clare, lipsite de interpretări ambigue sau duplicitate. În aceeași ordine de idei, este necesară instruirea judecătorilor, asigurarea securității fizice a acestora, implementarea eficientă a înlesnirilor legal stabilite, precum și majorarea esențială a salariilor judecătorilor.

PLDM optează pentru aplicarea mecanismului de responsabilizare a judecătorilor, procurorilor și ofițerilor de urmărire penală pentru asigurarea respectării regulilor privind calitatea și stabilitatea hotărârilor judecătorești.

Pentru facilitarea accesului la justiție este necesară lichidarea instanțelor economice și transferarea competențelor acestora instanțelor de drept comun. Un rol esențial pentru depășirea deficiențelor ce țin de accesul la justiție și de calitatea actului de justiție trebuie să-l constituie promovarea procedurilor alternative de soluționare a cauzelor – medierea și arbitrajul.

PLDM consideră că, pentru înlăturarea obstacolelor în calea accesului la justiție a agenților economici, este necesară instituirea unui mecanism flexibil de eșalonare sau amânare a taxei de stat, cu încasarea ulterioară a acesteia de la partea care pierde procesul.

PLDM consideră că, pentru asigurarea egalității în procesul civil, este necesară diminuarea rolului procurorului în cauzele economice și civile, imposibilitatea reprezentării de către acesta a companiilor de stat în scopul plasării lor în condiții mai avantajoase.

PLDM constată ineficiența actualului sistem de executare a hotărârilor judecătorești civile ca fiind unul costisitor și birocratizat. PLDM pledează pentru instituirea unui sistem de executare a hotărârilor judecătorești inclusiv, de către executori judecătorești privați.

3.4. Consolidarea sistemului național de integritate și de luptă împotriva corupției

PLDM pledează pentru modificarea cadrului legislativ-normativ și instituțional actual în vederea excluderii posibilităților de interpretări multiple ale prevederilor actelor normativ-legale, astfel încât fenomenul corupției să fie abordat eficient. În special va fi reformat Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției, pentru a exclude mobilul politic de utilizare a acestui instrument.

PLDM susține cooperarea donatorilor, ONG-urilor și a autorităților publice în ce privește reducerea fenomenului corupției prin realizarea de acțiuni comune. Totodată, PLDM va susține reducerea poverii birocratice pentru mediul de afaceri în vederea reducerii spațiului pentru corupție.

Pentru combaterea corupției, este necesar de a eficientiza sistemul declarațiilor de avere și de interese pentru toți cei care ocupă funcții publice și controlul acestora.

Este necesară, de asemenea, întărirea responsabilității personale a celor care ocupă funcții publice prin introducerea contractelor de performanță, precum și asumarea de către demnitari a responsabilității pentru cazurile grave de corupție din instituțiile statului în care își desfășoară activitatea pînă la demisia din funcție.

PLDM pledează pentru depolitizarea Curții de Conturi și restabilirea rolului acesteia ca instituție fundamentală a statului pentru controlul utilizării resurselor publice, precum și interzicerea secretizării contractelor încheiate de către instituții ale statului și firme cu capital majoritar de stat.

PLDM optează în favoarea formării unui corp al funcționarilor publici profesional, integru și motivat pentru calitatea activităților desfășurate.

3.5. Mass media libere

PLDM recunoaște rolul și importanța existenței unei mass media libere și dezvoltate, în contextul integrării Republicii Moldova în spațiul european. Problemele referitoare la accesul la informație, dreptul la libera exprimare, secretul de stat, protecția vieții private, problema defăimării impun reexaminarea prevederilor legale privind drepturile jurnaliștilor, în vederea îmbunătățirii acestora în conformitate cu normele și cerințele Uniunii Europene.

PLDM pledează pentru de-ideologizarea audiovizualului public prin depolitizarea procedurii de formare a Consiliului Coordonator al Audiovizualului, asigurarea transparenței eliberării frecvențelor de emisie și excluderea implicării politicului în politica editorială a IPNA Compania „TeleRadio-Moldova”.

PLDM se pronunță pentru de-etatizarea mass media finanțate din bugetele publice locale prin promovarea Legii privind de-etatizarea mass media ce ar stabili principiile de privatizare a presei scrise, finanțate din bugetele publice (ziarele raionale). Totodată, este necesară elaborarea și implementarea unor mecanisme clare și transparente de acces la banii publici a mediilor de informare.

PLDM va promova politici de stimulare a dezvoltării presei independente, prin elaborarea Concepției de dezvoltare a mass media independente și susținerea dezvoltării presei naționale de importanță socială prin alocarea banilor publici.

PLDM pledează pentru stabilirea unui cadru fiscal preferențial pentru presa de limbă română și scutirea ziarelor de plata TVA din sumele provenite din activitatea lor editorială, indiferent de cifra de afaceri. PLDM va stimula investițiile străine directe în mass-media autohtonă, precum și în domeniile conexe: industria poligrafică, distribuția etc.

3.7. Societatea civilă puternică

PLDM recunoaște rolul decisiv al societății civile în democratizarea societății. Noi optăm pentru crearea mecanismelor reale de valorificare a potențialului pe care îl poate oferi societatea civilă în procesul de reconstrucție a societății. PLDM va stimula dezvoltarea sectorului neguvernamental prin programe de stat speciale. Totodată, va fi promovată cooperarea între autoritățile publice și sectorul asociativ, prin dezvoltarea mecanismelor instituționale respective.

Pentru asigurarea viabilității financiare a ONG-urilor, PLDM va promova „Legea 1%” și realizarea serviciilor de către ONG-uri în bază de contracte de achiziții publice (servicii de asistență socială a grupurilor dezavantajate, consultanță economică și sociologică, protecția mediului și ecologie, etc.).

4. Unificarea țării – datoria morală a statului și a societății

4.1. Cetățenii de pe malul stîng al Nistrului sunt ai Republicii Moldova

PLDM are deplina convingere că oamenii de pe malul stîng al rîului Nistru s-au pomenit într-o situație dificilă și inacceptabilă sub aspectul asigurării drepturilor omului și a unui nivel minim de bunăstare.

Dacă un stat recunoscut internațional, cum este Republica Moldova, poate fi impus să respecte demnitatea umană în urma presiunii organismelor internaționale, oamenii din stînga Nistrului nu au nici cel puțin această posibilitate. Aceasta deoarece controlul asupra regiunii îl deține o grupare criminală, instalată cu forța de către Federația Rusă și care se menține în continuare grație susținerii politice, economice și armate a Moscovei.

Chiar în aceste condiții adverse, există un număr impunător de oameni din raioanele de est care au optat pentru cetățenia moldovenească și ține de datoria morală a statului să-i ajute prin diferite politici publice.

În ce privește soluționarea conflictului moldo-rus în regiunea transnistreană, PLDM consideră că în domeniul respectiv este necesar de a exclude arbitrarul de care dau dovadă autoritățile moldovenești. Aceasta înseamnă că inițiativele în domeniu trebuie să fie consultate larg cu partidele și societatea civilă, înainte de a fi puse în circuitul diplomatic al mediatorilor. În viziunea PLDM, „Legea cu privire la prevederile de bază ale statutului juridic special al localităților din stînga Nistrului (Transnistria)” din iulie 2005 oferă un reper major pentru soluționarea problemei în cauză.

4.2. Dreptul internațional susține fără echivoc integritatea Moldovei

PLDM pledează pentru aplicarea normelor dreptului internațional în raport cu problema transnistreană, care sunt explicitate în ce privește imposibilitatea revendicării dreptului la autodeterminare, deoarece secesioniștii nu sunt un popor, iar Republica Moldova nu a violat drepturile omului în regiunea respectivă. Mai mult decît atît, acapararea forțată a teritoriului, cu asistența părții-terțe, obiecțiile autorităților R. Moldova și lipsa continuă a independenței regiunii conduc la norma juridică de ne-recunoaștere.

PLDM pledează și pentru utilizarea instrumentelor juridice internaționale în contextul reglementării conflictului moldo-rus, cum ar fi hotărîrea Curții Europene a Drepturilor Omului (CEDO) în cazul Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei, Tratatul FACE adaptat și alte documente.

Cazul Ilașcu și alții împotriva Moldovei și Rusiei este important deoarece Curtea a determinat că Rusia exercită ”jurisdicție” asupra ”Republicii Moldovenești Nistrene” separatiste, unde trupele ruse își mențin prezența de la declararea independenței în 1991 de către Moldova, responsabilitatea fiind extinsă asupra acțiunilor administrației locale care supraviețuiește grație suportului său. Curtea, de asemenea, a menționat că Federația Rusă a susținut autoritățile separatiste prin declarațiile sale politice, că personalul său militar a participat la lupte și că a continuat să ofere suport militar, politic și economic după acordul privind încetarea focului.

Un alt instrument juridic și politico-militar totodată este Tratatul FACE adaptat în 1999 în cadrul Summit-ului OSCE de la Istanbul, unde a fost consolidată obligativitatea acordului statului-gazdă pentru amplasările temporare și au fost obținuți termenii de retragere a echipamentelor și trupelor pînă la sfîrșitul anului 2001.

PLDM consideră că orice cadru de reglementare a conflictului moldo-rus trebuie să excludă părțile la conflict în ce privește eforturile de mediere și pacificare. Acordul de încetare a focului din iulie 1992 a fost semnat de către Republica Moldova și Federația Rusă, fapt ce arată elocvent cine sunt părțile la conflict. PLDM pledează pentru logica standardelor internaționale în acest domeniu, care va reda speranța unei soluționări definitive.

PLDM consideră că Federația Rusă trebuie să-și retragă imediat și necondiționat trupele din contingentul său, echipamentele și stocurile de muniții, dar și trupele para-militare ale așa zisei R.M.N., create cu susținerea și dotarea Armatei a 14-ea. Prevederile dreptului internațional, inclusiv acordul statului-gazdă, la general, și Deciziile Summit-ului OSCE la Istanbul 1999, în particular, oferă Federației Ruse cadrul necesar și ocazia să demonstreze faptul că respectă suveranitatea și integritatea Republicii Moldova.

4.3. Implicarea UE în administrarea raioanelor de est

PLDM își exprimă convingerea că aliații evidenți în tentativa de a soluționa problema secesionismului creat și alimentat din afara țării sunt europenii, care ar trebui să se implice mai activ prin intermediul Politicii Externe și de Securitate Comună, lărgind treptat mandatul EUBAM, astfel încît această organizație să poată deține funcții polițienești în regiune și funcții de administrare.

PLDM solicită UE și SUA să ridice mai sus pe agendele lor politice bilaterale cu Federația Rusă necesitatea retragerii complete a trupelor rusești și paramilitare ale Tiraspolului către Federația Rusă.

Ucraina, de asemenea, este țara extrem de importantă în procesul de reglementare a conflictului și este evident că, implicîndu-se tot mai mult în procesele de integrare europeană și euro-atlantică, Ucraina devine un aliat de încredere al Republicii Moldova în problema dată. Este convingerea PLDM că această tendință trebuie să fie consolidată prin intermediul proiectelor comune în contextul problemei transnistrene.

5. Integrarea Europeană – de la vorbe la fapte

5.1. Fundamentarea opțiunii europene și criteriile de la Copenhaga

PLDM este ferm convins de faptul că civilizația europeană reprezintă reperul fundamental pentru efortul de modernizare internă și pentru integrarea instituțională. Europa este nu doar punctul tehnic de destinație, ci sursa inepuizabilă de inspirație în procesele de transformări politice și economice.

PLDM pledează pentru onorarea angajamentelor asumate de către Moldova privind respectarea criteriilor de la Copenhaga, inclusiv în ce privește dezvoltarea unei economii de piață eficiente, capacitatea de a face față competiției și asigurarea capacității statului de a implementa *acquis-ului* comunitar.

PLDM consideră că eforturile depuse de Moldova în adoptarea cantitativă formală a legilor nu sunt suficiente pentru a asigura schimbarea calitativă în ce privește politicile guvernamentale. Este necesară o aderență autentică la criteriile de la Copenhaga, în particular, când este vorba de supremația legii, justiție, respectarea drepturilor omului și libertatea mass media.

Este deplina noastră convingere că integrarea europeană poate fi realizată doar de forțele democratice care aderă autentic la valorile societății deschise, care respectă drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor. Partidele de orientare comunistă sau naționalistă nu pot, prin definiție, să asigure aderența la UE deoarece au reflexe autoritare și dictatoriale, fapt demonstrat actualmente de numărul crescând al condamnărilor Moldovei de CEDO.

PLDM își exprimă opinia că avem nevoie de utilizarea plenară a energiilor societății pentru integrarea europeană, debarasându-ne de raportările triumfaliste similare planurilor cincinale sovietice. PLDM va promova în instituțiile implicate în procesele de integrare un spirit autentic, dedicat valorilor europene și cauzei aderării la UE.

5.2. Intensificarea dialogului politic cu UE

PLDM consideră că este necesară atât diversificarea instrumentelor de cooperare, cât și intensificarea dialogului politic în cadrul existent al Politicii de Vecinătate, cu introducerea, în documentele bilaterale, a stipulărilor politice și economice avantajoase pentru Republica Moldova.

PLDM insistă asupra discutării cu partenerii europeni a capitolului restant dificil ce țin de funcționarea instituțiilor democratice, asigurarea drepturilor și libertăților cetățenești, lupta cu corupția etc., desfășurând și consultări cu reprezentanții Comisiei Europene. Astfel, după finalizarea implementării Planului de Acțiuni extins, este necesară elaborarea unui asemenea Acord consolidat (Enhanced Agreement) care să reflecte cât mai mult posibil Acordul de Stabilizare și Asocieră și perspectivele clare de aderare.

Este necesară intensificarea dialogului politic în cadrul Black Sea Synergy. PLDM susține promovarea unui parteneriat mai complex în cadrul Politicii Externe și de Securitate Comună, unde să se discute politicile de interes comun, cum ar fi securitatea în bazinul Mării Negre, lupta împotriva terorismului, emigrația ilegală etc.

5.3.Cooperare autentică în domeniul democrației și supremației legii

PLDM este ferm convins că Republica Moldova trebuie să depună eforturi susținute în ce privește democratizarea țării, inclusiv alegeri locale și parlamentare libere de imixtiunea autorităților și utilizarea resurselor administrative, transparența actului de guvernare, accesul la informație, cooperarea societății civile cu Parlamentul și Guvernul, consolidarea democrației la nivel local, asigurarea libertății mass-media. Mai mult decât atât, sistemul judecătoresc continuă să sufere din cauza presiunilor politice, iar lupta împotriva corupției este mimată, poartă un caracter selectiv și nu-i atinge pe înalții funcționari afiliați puterii guvernamentale, pe membrii și apropiații Partidului Comuniștilor sau ai familiilor elitelor aflate la guvernare.

PLDM consideră utilă condiționarea continuării dialogului politic și comercial de către Comisia Europeană și statele-membre cu autoritățile de la Chișinău și acordarea de facto a asistenței financiare, de procesarea în timp util a dosarelor penale inițiate corupților de calibru mare, de respectarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în primul rând, prin eradicarea fenomenului aplicării abuzive a măsurilor preventive de constrângere și a torturii.

5.4.Comerț avantajos cu UE

PLDM susține că acordarea Preferințelor Comerciale Autonome este un pas important în ce privește intensificarea relațiilor comerciale, cu condiția ca acestea să fie extinse și asupra produselor agricole și alimentare. Deoarece produsele moldovenești nu sînt suficient de competitive și nu respectă cerințele de calitate și marketing, PLDM consideră că instituțiile Comisiei Europene trebuie să ofere asistență în domeniul adoptării sistemelor și standardelor internaționale de calitate.

În același timp, PLDM pledează pentru demararea activităților preliminare pentru semnarea Acordului de Comerț Liber cu UE, fapt care ar abolii taxele existente, dar și, ulterior, să se ajungă la un Acord de Comerț Liber , care ar reduce barierele netarifare, astfel ca în perspectivă medie Moldova să participe la o zonă de comerț liber care va acoperi Ucraina și alte state care fac parte din Politica Vecinătății Europene.

PLDM afirmă că, pînă la edificarea unei zone de comerț liber cu UE, Republica Moldova va trebui să utilizeze plener timpul în cauză pentru a consolida capacitățile sale de producere și a ridica competitivitatea în diferite sectoare.

5.5.Cooperare eficientă în domeniile Justiției, Libertății și Securității

Pentru facilitarea circulației persoanelor, inclusiv a circulației muncitorilor, PLDM urmărește obiectivul de abolire a vizelor pentru cetățenii moldoveni pentru 3 luni în spațiul Schengen. Acest lucru poate fi realizat doar în funcție de cooperarea Republicii Moldova în domeniul justiției și, în special, în ceea ce privește gestionarea migrației.

PLDM consideră că sînt necesare programe temporare de lucru, fapt care ar pune procesul migrației pe făgașul legalității și contabilității, fără să fie oferite oportunități de migrație permanentă. Managementul procesului de migrație trebuie să fie altul, atât din partea Republicii Moldova care cîștigă din atenuarea sărăciei, cît și a statelor-recipiente, care cîștigă din reducerea

penuriei de locuri de muncă nesolicitate de cetățenii proprii. În vederea eliminării obstacolelor juridice și pentru a diminua tensiunile sociale, este necesar să fie acoperit deficitul pe piața muncii în mod legal, contribuind la stabilitatea acesteia. Republica Moldova trebuie să încheie acorduri bilaterale de migrație circulară cu statele-membre și cu suportul Comisiei Europene, fără dreptul de a obține reședință permanentă, astfel câștigul fiind triplu: pentru migrant, statul-recipient și cel originar.

PLDM pledează pentru intensificarea cooperării cu statele-membre în domeniul luptei împotriva criminalității și terorismului prin intermediul Tratatului Prüm, Moldova oferind unilateral baza sa de date referitoare la înmatricularea mașinilor, ADN și amprente, precum și datele referitoare la deținătorii de pașapoarte.

PLDM consideră că cooperarea polițienească între autoritățile moldovenești EUROPOL și EUROJUST trebuie intensificată. Astfel, Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova ar trebui să furnizeze unilateral și necondiționat baza sa de date către Schengen Information System – SIS I și II, fapt care să permită accesul nerestricțiv la informații cu privire la persoanele dispărute, indivizi suspecți de a fi săvârșit crime și informații referitoare la mașinile furate etc.

6. Politica externă și de cooperare regională

6.1. România – cel mai apropiat stat european

PDLM pledează pentru utilizarea pleneră a întregului potențial de relații politice, economice și culturale existent între Republica Moldova și România, în baza comunității de valori etnolingvistice și istorice, precum și în baza interesului comun de a edifica un spațiu european în ambele țări.

PLDM susține că identitățile și loialitățile suprapuse ale majorității moldovenilor în raport cu România nu reprezintă o problemă pentru statalitatea Republicii Moldova, subminată de incompetență, rea-voință și interesele economice speciale ale clanurilor asociate cu guvernarea comunistă. Dimpotrivă, comunitatea de valori împărtășite oferă ocazii multiple Republicii Moldova să beneficieze de o asistență prietenească din partea României în ce privește accelerarea proceselor de adoptare a *acquis*-ului comunitar necesar pentru aderarea la UE. PLDM propune semnarea unui Acord european bilateral în acest sens, care să pună în evidență caracterul special al relațiilor între Republica Moldova și România.

PLDM consideră că potențialul economic și comercial al relațiilor moldo-române nu a fost pe deplin valorificat și este necesar de intensificat cooperarea bilaterală în acest sens prin crearea condițiilor legale și instituționale avantajoase pentru investiții și comerț.

PLDM pledează pentru un parteneriat strategic și în domeniul învățământului liceal și universitar, astfel încât Republica Moldova să beneficieze în deplină măsură de generozitatea statului și contribuabilului român.

6.2. Ucraina – vecinul cel mai important în est

PLDM consideră situația Ucrainei drept fundamentală pentru caracterul evoluțiilor politice în estul continentului european. Relațiile noastre cu Ucraina trebuie să fie construite în context european, bazate pe încredere reciprocă și înțelegerea faptului că, fără readucerea zonei de pe malul stîng al Nistrului în albia constituțională moldovenească, vor avea de suferit ambele țări. Maturitatea clasei politice la Chișinău și Kiev se poate manifesta printr-o mișcare ascendentă spre împărtășirea valorilor democratice europene și consolidarea parteneriatului euro-atlantic. În acest context, este de așteptat o poziție favorabilă din partea Kievului și PLDM își exprimă speranța că Ucraina va răspunde pozitiv la toate tentativele Chișinăului de a soluționa diferendul transnistrean.

De asemenea, PDLM vede un potențial comercial bilateral important, care nu este explorat în deplină măsură și consideră că relațiile economice constituie un domeniu prioritar de activitate.

6.3. Susținerea SUA pe arena internațională

PDLM consideră că SUA reprezintă cea mai puternică democrație din lume, în pofida unor reculuri temporare în domeniul drepturilor omului, suscitade de câteva reacții mai puțin echilibrate la provocările terorismului internațional, care sînt neașteptate și dificil de gestionat.

PLDM este ferm convins că SUA este o țară fundamental democratică și Republica Moldova are nevoie de susținerea ei atât în soluționarea problemelor economice, cât și cele de securitate, aici înscriindu-se suportul oferit în cadrul organizațiilor internaționale în problema retragerii trupelor străine de pe teritoriul țării.

America are nevoie și de susținerea noastră, în pofida faptului că ponderea Moldovei pe arena internațională nu este semnificativă – un luptător în plus împotriva terorismului internațional, chiar dacă deține capacități logistice și militare modeste, este pe deplin apreciat.

Cu SUA relațiile trebuie să fie consolidate și în contextul integrării euro-atlantice, unde avem încă foarte multe de făcut în ce privește modernizarea Armatei, inter-operabilitate cu Alianța Nord Atlantică, dotare etc.

Este necesar de menționat asistența americană acordată prin intermediul diferitor programe, cum ar fi "Provocările Mileniului", lucru ce contribuie la dezvoltarea societății moldovenești.

6.4. Relațiile cu Federația Rusă

PLDM recunoaște faptul că Rusia reprezintă marea necunoscută pentru interesele de lungă durată ale Republicii Moldova. Este evident faptul că Federația Rusă constituie o problemă pentru guvernul de la Chișinău, în particular în contextul raioanelor de pe malul stîng al râului Nistru, unde sînt amplasate trupe rusești și trupe para-militare ale cazacilor. Totodată, în pofida susținerii directe a Tiraspolului de către Moscova, circumstanțele internaționale sînt de așa natură încît trebuie să negociem și să discutăm acolo unde multe state, inclusiv Rusia, nu ar fi făcut-o, conducîndu-ne de înțelepciunea utilizării aptitudinilor profesioniste atunci cînd apar oportunitățile respective, de felul Deciziilor de la Istanbul 1999.

În același timp, PLDM consideră că este necesar să dezvoltăm relațiile cu Moscova în mod predictibil, în baza respectului și avantajului reciproc, aceasta referindu-se și la relațiile comerciale, și la livrările hidrocarburilor într-un mod stabil.

Ține de interesele noastre fundamentale ca Federația Rusă să se dezvolte ca o democrație autentică, unde drepturile omului și libertatea mass media sînt respectate, unde există competiție politică și supremația legii este asigurată. O astfel de Rusie, este convingerea PLDM, ar fi un partener important pentru Republica Moldova și pentru alte state europene.

6.5. Relațiile cu puterile emergente – China și India

Beijing și New Delhi reprezintă capitalele unor state tot mai puternice din punct de vedere economic, politic și militar, care vor determina, în mare măsură, fizionomia relațiilor internaționale în secolul XXI și ulterior. PLDM consideră că este necesar de dezvoltat relațiile bilaterale prin promovarea exporturilor pe aceste piețe, prin stabilirea de parteneriate economice și științifice. Investițiile moldovenești în relațiile cu aceste două state sînt fundamentale pentru consolidarea competitivității economice, dar și pentru menținerea Republicii Moldova în circuitul politic internațional.

6.6. Cooperarea regională și în cadrul organizațiilor internaționale

PLDM pledează în favoarea intensificării cooperării politice, de securitate și cea comercială cu statele din regiunea Europei de sud-est. Moldova trebuie să utilizeze cadrele de cooperare, cum ar fi: Pactul de Stabilitate, Procesul de Cooperare în Sud-Estul Europei, Inițiativa Central Europeană, CEFTA, RACVIAC pentru promovarea inițiativelor concrete de cooperare, cu o finalitate sub aspectul rezultatelor palpabile pentru cetățenii statului nostru.

Procesul de dezvoltare a relațiilor cu organismele internaționale trebuie să se bazeze, în opinia PLDM, pe anumite principii: interesele țării, abordarea complexă a problemelor, dezvoltarea parteneriatului între comunitatea donatorilor și autoritățile publice, responsabilitate și corectitudine reciprocă. În acest context, PLDM consideră necesară conjugarea eforturilor comune ale donatorilor și autorităților publice spre realizarea integrării Republicii Moldova în spațiul euro-atlantic, dezvoltarea democrației, restructurarea economică și creșterea competitivității, îmbunătățirea stării ecologice, modernizarea serviciilor sociale. Relațiile cu asemenea organisme ca ONU, OSCE, Consiliul Europei, Banca Mondială, FMI, BERD trebuie să se dezvolte în ascendență, în beneficiul cetățenilor și al imaginii țării.

PLDM va promova, stabili și menține parteneriate strategice naționale, inter-regionale și internaționale. Oportunități importante sînt oferite de cooperarea transfrontalieră cu România și Ucraina, datorită amplasării geo-strategice favorabile a Republicii Moldova. Parteneriatele transfrontaliere cu România vor explora oportunități de participare în cadrul Programelor UE de Bună Vecinătate.

Totodată este necesară racordarea dezvoltării spațiale a Republicii Moldova la strategiile de dezvoltare teritorială a Uniunii Europene și pan-europene, ceea ce va mări atractivitatea economiei Republicii Moldova pe plan internațional, la dezvoltarea coridoarelor economice și la atragerea investițiilor străine în economia Republicii Moldova.

7. Sistemul de securitate și apărare

7.1. Neutralitatea nu înseamnă iresponsabilitate

Terorismul internațional, conflictele, calamitățile naturale, dezastrele umanitare amenință tot mai mult stabilitatea în diferite zone ale lumii. Chiar dacă Moldova și-a proclamat neutralitatea, aceasta nu înseamnă că trebuie să se sustragă responsabilităților ce îi revin ca stat democratic european. Aceasta înseamnă modernizarea armatei în baza unităților profesioniste, asigurarea inter-operabilității cu partenerii europeni și americani, introducerea standardelor respective, obținerea dotării necesare etc.

PLDM consideră fundamentală implicarea în operațiuni armate și de menținere a păcii doar a unităților profesioniste, formate în bază contractuală, iar soldații pregătiți special pentru asemenea misiuni.

7.2. Consolidarea parteneriatului Moldova – Alianța Nord-Atlantică

Cadrul de cooperare cu Alianța Nord-Atlantică trebuie să fie îmbunătățit în permanență prin implementarea pleneră a documentelor existente, cum ar fi Planul Individual de Acțiuni al Parteneriatului Republica Moldova – NATO (IPAP) și elaborarea altor documente care să reflecte noile realități și noi orizonturi de cooperare bilaterală.

PLDM consideră fundamentală utilizarea IPAP-ului pentru intensificarea dialogului politic și a cooperării cu Alianța Nord-Atlantică, contribuind în acest fel și la implementarea Planului de Acțiuni Uniunea Europeană – Moldova, cu care există foarte multe domenii similare, cum ar fi democratizarea, independența judiciarului, respectarea drepturilor fundamentale, libertatea mass media.

PLDM pledează pentru deschiderea Republicii Moldova spre stabilirea unui cadru mai avansat de colaborare cu Alianța Nord-Atlantică, deoarece amenințările la adresa securității militare, economice, a mediului ambiant etc. sînt multiple, iar Alianța poate oferi garanții reale în vederea gestionării situațiilor de criză și a problemelor în varii domenii.

7.3. Modernizarea Armatei Naționale și trecerea la unități profesioniste

PLDM consideră necesară modernizarea Armatei Naționale, astfel încît aceasta să facă față noilor amenințări la adresa securității în plan regional și global. Procesul în cauză presupune trecerea treptată la unități profesioniste, utilizarea standardelor Alianței Nord-Atlantice, asigurarea inter-operabilității cu membrii Alianței, dezvoltarea capacităților de nișă, de la geniști la personal medical, dar și consolidarea unităților specializate în combaterea terorismului internațional.

PLDM pledează pentru profesionalizarea Armatei Naționale, deoarece complexitatea provocărilor la adresa securității este tot mai mare, fiind nevoie de militari cu specializări concrete, utilizabile și în viața civilă după pensionare.

PLDM susține implicarea membrilor Alianței în procesul de modernizare a Armatei Naționale, fapt care înseamnă transferul de cunoștințe și susținerea financiar-logistică a procesului respectiv.

7.4 Securitate energetică sporită

Pentru viitoarea strategie a energiei, PLDM propune trei obiective principale, în concordanță cu orientările UE.

- Asigurarea durabilității sistemului energetic național;
- Asigurarea securității furnizării energiei;
- Asigurarea competitivității sistemului energetic național și interconectarea cu piața energetică a UE.

În context, PLDM consideră că este necesară majorarea volumelor producției de resurse energetice locale prin extinderea capacităților de producție existente și prin construcția altor noi, care să funcționeze în baza tehnologiilor performante.

Este fundamentală crearea de capacități de stocare a țițeiului și gazelor care să asigure consumul pentru 6 luni, fapt ce va permite excluderea unor situații de șantaj din partea furnizorilor. De asemenea, este necesară construcția de capacități de rafinare a țițeiului, orientate spre piața internă și export. Darea în exploatare a terminalului petrolier de la Giurgiulești va fi în măsură să contribuie la atingerea acestor obiective.

PLDM consideră prioritară îmbunătățirea radicală a cadrului juridic, regulatoriu și financiar pentru a contribui la eficiența sectorului energetic prin continuarea procesului de privatizare, prin atragerea investițiilor străine, stimularea utilizării resurselor regenerabile și dezvoltarea serviciilor energetice.

De asemenea, este necesară liberalizarea treptată a pieței energiei electrice cu introducerea tarifelor diferențiate pe categorii de consumatori și pe regimuri orare, utilizând experiența statelor-membre ale UE, astfel încât să se ajungă la crearea unei piețe competitive pentru producerea energiei și asigurarea accesului liber la sistemul de transport al energiei electrice și al gazelor naturale pentru toți participanții la piața energiei.

PLDM va promova participarea activă la proiectele regionale de transport al gazelor și petrolului (oleoductul Odessa-Brody, gazoductul Nabucco etc.). Creșterea rentabilității în activitatea întreprinderilor care gestionează rețelele de transport al energiei electrice și gazelor (Moldelectrica și Moldovagaz) prin stimularea tranzitului de energie și gaze dinspre Est spre Vest.

Este fundamentală dezvoltarea interconexiunilor sistemelor de transport al energiei electrice și al gazelor naturale cu sistemele similare ale țărilor vecine, inclusiv aderarea și integrarea sectorului energetic al Moldovei în UCTE (Union for the Coordination of Transmission of Electricity) și participarea mai activă la proiectele de cooperare regională, în primul rând în cadrul Tratatului Comunității Energetice.

8. Administrație responsabilă și eficientă

8.1. Reforma administrației publice centrale

În Republica Moldova, în condițiile actuale, reevaluarea rolului administrației publice centrale (în continuare APC) în raport cu societatea și reforma administrației reprezintă una din provocările-cheie ce țin de democratizarea țării și confirmarea aspirațiilor de integrare europeană.

În acest context, PLDM consideră necesară crearea unui cadru nou de funcționare a APC, prin realizarea unei reforme complexe și profunde. Reforma trebuie să asigure modernizarea administrației publice centrale în baza reorganizării ministerelor și altor structuri ale APC, optimizarea procesului decizional, îmbunătățirea managementului administrativ.

În viziunea PLDM, reorganizarea administrației publice centrale va conduce la redefinirea funcțiilor și structurii administrației publice centrale pe noi criterii, proprii unui sistem democratic. Racordarea structurii actuale a APC va fi realizată în concordanță cu obiectivele de dezvoltare a țării și integrare în spațiul euro-atlantic.

Optimizarea procesului decizional va asigura pentru APC condițiile necesare de elaborare a politicilor sectoriale și de exercitare eficace a atribuțiilor; îmbunătățirea mecanismului formulării politicilor prin simplificarea procedurii de aprobare a acestora; consolidarea și extinderea cadrului participativ al societății în procesul decizional.

Perfecționarea managementului resurselor umane va contribui la asigurarea APC cu personal profesionist, bine motivat, responsabil. PLDM consideră necesară oferirea posibilităților egale de dezvoltare tuturor funcționarilor publici, stimulând personalul spre performanță și eficiență. În același timp, PLDM promovează asigurarea stabilității corpului de funcționari publici prin neimplicarea factorului politic. Din aceste motive, PLDM optează pentru introducerea funcției de Secretar de stat în locul celei de Vice-ministru.

Perfecționarea managementului finanțelor publice va fi orientată spre crearea unui sistem eficient și durabil de interacțiune a procesului de elaborare a politicilor cu procesul bugetar. În acest context, politicile bugetar-fiscale vor fi racordate la strategiile și programele statului.

PLDM consideră necesară inițierea unui amplu proces de desconcentrare administrativă, descentralizare a serviciilor publice și descentralizare fiscală. De asemenea, PLDM va facilita instituirea noilor forme și metode de control administrativ, precum și de control al activității APC de către societatea civilă.

8.2. Guvernare transparentă și profesionistă

PLDM pledează pentru asigurarea transparenței actului decizional, inclusiv prin elaborarea reglementărilor legal-normative și crearea centrelor de informare și documentare. Vom institui practica publicării în mass media a rapoartelor despre activitățile realizate de către autoritățile publice, iar transmiterea ședințelor Parlamentului și Guvernului de posturile radio și tv va fi reluată.

PLDM va promova consultările publice ca instrument indispensabil al actului de guvernare. Toate proiectele de acte legislativ-normative și decizii administrative care abordează și implică fonduri publice, bunuri patrimoniale vor fi supuse dezbaterilor publice înainte ca ele să fie examinate și adoptate de către autorități. Este necesară crearea rețelei informaționale naționale unice, dezvoltarea portalurilor informaționale ale autorităților publice centrale și locale.

PLDM pledează pentru elaborarea Registrului unic al serviciilor publice, care va clarifica și înlătura aspectele ce țin de dublarea atribuțiilor autorităților publice de diferit nivel. Îmbunătățirea managementului administrativ urmează a fi realizată prin elaborarea standardelor ocupaționale și de calitate a prestării serviciilor publice, în conformitate cu practica UE. De asemenea, PLDM consideră necesară aprobarea Codului Etic al funcționarului public, care va stabili normele de conduită.

Este necesară îmbunătățirea procesului de planificare strategică la toate nivelele, iar alocarea fondurilor publice de investiții să fie făcută în baza competitivității proiectelor de dezvoltare.

8.3. Autonomie locală reală

Lipsa autonomiei locale reprezintă una dintre problemele de bază ale funcționării statului de drept. PLDM își asumă responsabilitatea pentru restructurarea profundă a administrației publice locale prin amplificarea procesului de descentralizare care trebuie să aibă ca finalitate autonomia locală autentică. Reforma se va baza pe crearea și dezvoltarea cadrului normativ în conformitate cu recomandările Consiliului Europei, pe clarificarea competențelor la diferite nivele ale administrației publice și pe fortificarea autonomiei financiare a autorităților publice locale.

Reformarea competențelor APL va fi realizată în concordanță cu principiul de subsidiaritate aplicat în UE, stabilindu-se 4 categorii de competențe: exclusive, partajate, delegate și opționale, care vor fi clar delimitate, inclusiv din punct de vedere normativ și juridic. În context, este necesară perfecționarea mecanismului de calculare a cheltuielilor aferente competențelor.

PLDM optează pentru introducerea treptată a relațiilor bugetare directe și programabile între bugetul de stat și bugetele APL de nivelul I. În același timp, transferurile pentru îndeplinirea funcțiilor delegate ale APL trebuie să fie predictibile, iar utilizarea lor - transparentă.

În contextul autonomiei locale, implementarea politicii de regionalizare în Republica Moldova este fundamentală pentru depășirea fragmentării excesive și consolidarea capacității administrative a unităților administrativ-teritoriale.

PLDM pledează pentru libertatea autorităților publice locale în stabilirea taxelor și impozitelor locale, în dependență de potențialul social-economic al unităților administrativ-teritoriale. În același timp, practica preluării abuzive a patrimoniului comunităților locale de către administrația centrală trebuie curmată.

8.4. Societatea informațională – imperativul dezvoltării

Realizarea societății informaționale trebuie să fie ținta fundamentală a procesului de realizare a Obiectivelor Mileniului, fiind sincronizată cu Strategia UE de la Lisabona și în particular cu

elementul fundamental al acesteia – cadrul strategic de inițiative al Comisiei în domeniul societății informaționale și mass media „i2010 – Societatea Informațională europeană 2010”.

PLDM pledează pentru promovarea serviciilor publice și comerciale on-line (guvern electronic, achiziții publice, servicii de învățământ on-line, servicii medicale on-line și tranzacții comerciale).

Este necesară conectarea la internet a tuturor instituțiilor de învățământ, precum și a bibliotecilor, muzeelor, librăriilor și arhivelor. De asemenea, este necesar de edificat o rețea de puncte de acces public în toate localitățile țării, astfel încât toți cetățenii să aibă posibilitatea de a accesa gratuit internetul.

În domeniul Guvernului electronic, este necesar, în particular, de lansat serviciile publice interactive și un sistem eficient de procurări publice on-line. În colaborare cu autoritățile centrale, locale și companiile private este necesar de identificat și implementat servicii on-line de promovare a Moldovei prin oferirea informației de ordin cultural și turistic.

În domeniul serviciilor medicale on-line, este necesar de introdus cartele medicale electronice, de creat o rețea de informație medicală, conectând spitalele, laboratoarele și pacienții. În domeniul mediului de afaceri on-line, este necesar de creat cadrul legislativ necesar folosirii mecanismelor e-business, inclusiv comerțul electronic, cu asigurarea inter-operabilității și securității datelor.

9. Crearea economiei competitive

9.1. Necesitatea creării unei economii competitive

Esența politicilor economice promovate de PLDM derivă din năzuința sa de a declanșa transformarea rapidă a economiei Republicii Moldova în una competitivă la scară europeană și globală. Republica Moldova a pierdut mult timp, rămânând închistată în structuri de producție perimate care împiedică producătorii moldoveni să obțină venituri mai mari și să concureze eficient în raport cu competitorii din alte țări. În contextul când țările din regiune înregistrează progrese competitive remarcabile, multe din produsele moldovenești au ajuns să nu mai fie competitive nici pe piața internă. Scăderea competitivității are implicații directe și asupra fenomenului de sărăcie extinsă din Republica Moldova, deoarece companiile necompetitive nu sînt în stare să creeze și să mențină locuri de muncă bine plătite. Politicile economice hazardate și inconsistente promovate de actuala guvernare au inhibat și mai mult avantajele competitive ale economiei, creșterea sa modestă menținându-se numai datorită veniturilor remise de emigranții moldoveni. Emigrația, în ultimă instanță, este hîrtia de turnesol care probează competitivitatea redusă a economiei moldovenești. O țară care nu este în stare să ofere oportunități economice pentru propriii săi cetățeni nu poate pretinde să fie competitivă pe plan internațional.

9.2. Viziunea asupra dezvoltării

PLDM este convins că sporirea competitivității este factorul-cheie care va asigura un viitor economic de succes al țării noastre și va readuce emigranții moldoveni înapoi la familiile lor. Este evident că economia reală se bazează pe companii și întreprinzători reali. Pentru PLDM, competitivitatea economiei înseamnă capacitatea companiilor și întreprinzătorilor moldoveni de a produce la costuri relativ mici o gamă în continuă diversificare de produse și servicii ce ar corespunde standardelor internaționale ale calității și securității de consum. Consolidînd o asemenea economie, Republica Moldova va fi în stare să facă față noilor provocări și să fructifice oportunitățile oferite de procesele de globalizare economică și integrare regională. Eșuînd în a se înscrie avantajos în aceste procese, Republica Moldova riscă să se trezească la periferia economiei globale, servind ca apendice agricol și furnizor de resurse ieftine de muncă pentru alte economii.

9.3. Principiul-cheie al politicii economice

Esența politicii economice promovate de PLDM este că guvernul nu va selecta în mod centralizat și arbitrar nișele și ramurile competitive ale economiei. Eșecurile actualei guvernări confirmă o dată în plus că asemenea practici nu fac decît să genereze corupție și să conducă la utilizarea defectuoasă a resurselor. În contrapunerea acestor practici, PLDM pledează pentru stimularea competitivității la nivelul întregii economii, încurajînd și ajutînd toate companiile care demonstrează dorință și capacitate de inovare și progres competitiv, astfel încît avantajele reale ale producătorilor moldoveni să se poată dezvolta în mod durabil. Pilonii acestei noi economii competitive vor fi cunoștințele, investițiile, tehnologiile și spiritul antreprenorial.

9.4. Soluționarea problemelor economice majore

În vederea consolidării competitivității economice, PLDM pledează pentru înlăturarea barierelor instituționale și sistemice ce nu permit realizarea eficientă a avantajelor comparative pe care le are Republica Moldova. Din aceste considerente, eforturile PLDM vor fi orientate spre:

9.5. Simplificarea activității de întreprinzător

Birocrația și corupția sunt două flagele ale economiei strâns legate între ele, eradicarea lor fiind posibilă prin comprimarea esențială și profesionalizarea sistemului de administrație publică și majorarea esențială a salariilor plătite funcționarilor publici. Actualul sistem nu răspunde adecvat noilor provocări cu care se confruntă Republica Moldova, nu este adaptat la funcționarea unei economii în condiții de piață și nu este prestigios pentru tineri. Domeniile de intervenție pe termen scurt vor fi: eradicarea corupției în sistemul de achiziții publice, sistemul de subvenționare a agriculturii și agențiile de reglementare ale pieței.

9.6. Depolitizarea activității economice

Investitorii locali și străini sînt consternați atît de prezența mare a statului în economie, cît și de instrumentele utilizate. Această imixtiune adeseori capătă forme de implicare administrativă directă în planurile de afaceri și de hărțuire a businessman-ilor neloiali prin intermediul organelor de control de stat și al organelor de forță. O altă practică frecventă este impunerea unei agende străine de responsabilitate socială corporativă, companiile private fiind obligate să finanțeze proiecte de imagine ale guvernului. PLDM va elimina aceste forme de implicare administrativă prin depolitizarea sistemului de relații guvern – sector privat, impunerea unor standarde de transparență și responsabilitate publică în activitatea organelor de control și instituțiilor de reglementare a pieței și inițierea unui dialog deschis cu reprezentanții sectorului privat.

9.7. Reducerea costurilor administrării afacerilor

Reducerea acestor costuri poate fi realizată prin simplificarea reglementărilor în procesul de lansare și dezvoltare a afacerilor, eliminarea practicii discreționare a funcționarilor publici în aplicarea reglementărilor care determină o competiție incorectă pe piață. Mai este necesară reducerea la strictul necesar a hotărîrilor de Guvern ce afectează predictibilitatea mediului de afaceri, consultarea obligatorie a proiectelor de reglementări ce au un impact asupra afacerilor cu reprezentanții mediului de afaceri și realizarea studiilor de impact pentru schimbările în politicile publice.

9.8. Stabilitate macroeconomică

Provocarea macroeconomică majoră pentru Republica Moldova este inflația. Într-un mediu puternic inflaționist rentabilitatea proiectelor investiționale scade esențial, iar costurile de producție cresc, astfel încît țara își pierde treptat avantajul comparativ al unor costuri de producție mici. PLDM consideră că inflația poate fi combătută prin respectarea independenței Băncii Naționale a Moldovei și coordonarea mai bună a politicilor macroeconomice la nivelul tuturor agențiilor responsabile.

9.9. Sistemul fiscal stimulatoriu

Problemele majore în sistemul fiscal sînt legate nu doar de cotele mari ale contribuțiilor asigurărilor sociale de stat și TVA, dar și de complexitatea administrării acestora. PLDM susține că o strategie fiscală viabilă pentru perioada 2008-2013 trebuie să se sprijine pe introducerea cotei unice de impozitare a veniturilor personale, a corporațiilor și a veniturilor din capital, introducerea și aplicarea impozitului unic în agricultură, reducerea cotei standard a TVA pînă la 18% și simplificarea mecanismului de restituire a TVA la cota 0.

9.10. Dezvoltarea sectorului educației profesionale

Necesitățile reale ale economiei Republica Moldova țin în primul rînd de forța de muncă cu un grad de pregătire mediu și înalt în domeniile tehnice. Însă sistemul educației profesionale nu poate să răspundă în mod adecvat acestei cereri. Guvernul investește prioritar în educația primară și terțiară, în timp ce educația secundară profesională demonstrează o degradare continuă. PLDM acordă maximă atenție anume sistemului de educație profesională, precum și specialităților tehnice din ciclul universitar. Investițiile publice în infrastructura de instruire și trai, asigurarea mobilității studenților și cadrelor didactice și integrarea sistemului educațional moldovenesc în programele și inițiative europene sînt cîteva direcții prioritare de activitate.

9.11. Menținerea unui mediu de afaceri prietenos

PLDM va susține, prin politicile sale, promovarea antreprenoriatului și îmbunătățirea cadrului normativ-legal din domeniul economic, reducerea numărului de controale și a procedurilor birocratice. În acest sens, PLDM își propune creșterea prestigiului activității antreprenoriale și recunoașterea de către societate a meritelor întreprinzătorului. PLDM pledează pentru dezvoltarea aptitudinilor antreprenoriale în rîndul tinerilor și stimularea acestora pentru inițierea afacerilor, simplificarea reglementărilor și a procedurilor de administrare a business-ului, încurajarea formării parteneriatelor public-private prin crearea și dezvoltarea cadrului legal-normativ adecvat, dezvoltarea serviciilor și rețelei de sprijin pentru afaceri.

9.12. Dezvoltarea întreprinderilor mici și mijlocii (IMM)

PLDM, prin toată activitatea sa politică, va urmări dezvoltarea cadrului legislativ și instituțional favorabil dezvoltării IMM. Atenția acordată acestui domeniu pornește de la faptul că IMM-urile reprezintă sectorul cel mai dinamic și profitabil, fiind singura alternativă de dezvoltare în condițiile restructurării economiei naționale, demonopolizării și privatizării. În demersurile sale concrete, PLDM va promova: facilități fiscale pentru societățile cu activitate de producție; scutirea de la toate plățile obligatorii pentru importurile IMM-urilor la utilaje și echipamente destinate activităților productive; reexaminarea cadrului normativ-legal privind patenta de întreprinzător; acordarea de credite cu dobîndă subvenționată pentru absorbția șomajului; încurajarea înființării fondurilor de garantare a împrumuturilor a IMM-urilor.

9.13. Diversificarea energetică

În viitorul previzibil, Republica Moldova va rămîne dependentă de importul resurselor energetice primare (gaz și derivate petroliere). Pentru a reduce riscurile, este necesară asigurarea controlului strict și transparenței în importul și consumul de gaz natural prin contorizarea totală a sistemului. Trebuie promovate pe scară largă tehnologiile industriale și casnice care permit economisirea,

utilizarea eficientă și conservarea energiei. Totodată, este necesară sporirea cu 2/3 a capacității de generare a energiei electrice, lucru posibil prin atragerea capitalului privat intern și extern în construirea noilor centrale electrice.

9.14. Infrastructura de transport și logistică modernă

Din cauza calității proaste a drumurilor rutiere, în Republica Moldova sînt unele dintre cele mai înalte costuri relative de operare a vehiculelor de transport în toată Europa. Aceasta erodează semnificativ competitivitatea unei economii cu o piață internă mică și care, pentru a supraviețui, trebuie să exporte. Nu putem vorbi de competitivitatea firmelor în raport cu alte firme sau de competitivitatea Republicii Moldova în procesul de atragere a investițiilor atît timp cît infrastructura de transport este departe de standardele europene. O rețea dezvoltată de drumuri calitative este o premisă necesară pentru orientarea investițiilor private locale și străine către regiuni și zone defavorizate.

9.15. Descentralizarea procesului de dezvoltare și cercetare tehnologică

Tehnologiile sînt de o importanță critică pentru avansarea economiei pe scara valorică și consolidarea capacităților competitive. La etapa de dezvoltare la care se află Republica Moldova, sînt importante nu doar investițiile în generarea inovațiilor, dar mai ales investițiile în capacitățile de absorbție a tehnologiilor deja existente. Aceasta implică descentralizarea procesului de cercetare și dezvoltare tehnologică care, în mod incorect, a fost centralizat în favoarea cercetărilor academice, în timp ce rolul universităților a fost minimalizat. PLDM consideră că numai universitățile dotate adecvat din punct de vedere tehnologic și cu resurse umane pot crea condițiile de confluență a cercetărilor fundamentale cu cererea de piață.

10. Infrastructură modernă și condiții decente de trai

10.1. Transport modern

PLDM va urmări susținerea infrastructurii și dezvoltării Republicii Moldova prin stabilirea unor condiții civilizate de trafic intern și internațional, care să asigure accesul tuturor localităților din țară și a zonelor izolate la rețele de transport. Este importantă afirmarea Republicii Moldova ca țară de tranzit și alinierea transportului autohton la cerințele europene de transport. PLDM pledează pentru gestionarea responsabilă a sistemului de transport, reabilitarea lui, alinierea acestuia la cerințele pieței la capitolul viteză, confort, siguranța circulației, protecția mediului.

PLDM va urmări consolidarea și valorificarea capacităților existente prin reabilitarea infrastructurilor de transport, promovarea competiției între tipurile de transport, reorganizarea serviciilor de transport și îmbunătățirea calității acestora. PLDM va promova inițierea parteneriatelor publice-private durabile cu furnizori de servicii de transport în vederea descentralizării și îmbunătățirii serviciilor de transport public.

PLDM va stimula direcționarea investițiilor în construcția coridoarelor de transport internaționale moderne: coridorul IX Pan-European, care leagă Finlanda cu Grecia și coridorul Budapesta-Odesa..

PLDM consideră necesară dezvoltarea și modernizarea transportului aerian. Aeroportul din Chișinău trebuie să-și mărească capacitatea de deservire, cu lansarea concomitentă a unor noi rute aeriene. Chișinăul trebuie să dispună de un aeroport modern, competitiv pe plan regional, capabil să asigure transportul unui număr cât mai mare de călători și mărfuri. De asemenea, PLDM va promova organizarea unui concurs investițional internațional privind reconstrucția și reamenajarea aeroporturilor din Bălți și Cahul.

În domeniul căilor ferate, PLDM consideră necesară restructurarea Întreprinderii de Stat „Calea Ferată a Moldovei” în vederea modernizării și eficientizării activității acesteia, atragerea investițiilor în electrificarea, modernizarea și dezvoltarea rețelei de căi ferate.

Pentru dezvoltarea transportului naval, PLDM susține crearea unei agenții de stat în domeniu, care va fi preocupată de promovarea politicilor publice, dezvoltarea concurenței între agenții economici din domeniu, dezvoltarea flotei comerciale a Republicii Moldova.

10.2. Alimentare cu apă și asigurarea unui sistem de canalizare modern

PLDM promovează descentralizarea serviciilor publice de aprovizionare cu apă și canalizare prin elaborarea unui cadru legislativ-normativ care să permită concesionarea liberă a infrastructurii apă-canal. Eliminarea suprapunerilor de atribuții ale autorității de reglementare cu competențele autorităților administrației publice locale.

Promovarea principiilor economiei de piață în domeniu se va realiza prin punerea în competiție a operatorilor de servicii, a capitalurilor de finanțare și a managementului. PLDM va facilita creșterea gradului de acces al populației la serviciile apă și canalizare și extinderea sistemelor centralizate prin promovarea de noi proiecte atractive, programe naționale și strategii de investiții cu finanțare internațională.

Totodată, este necesară promovarea unei legislații fiscale care să acorde înlesniri pentru investitorii în infrastructura serviciilor de alimentare cu apă și canalizare. Asigurarea furnizării apei potabile în cantitățile necesare, conform cerințelor, se va realiza prin diferite modalități, în funcție de starea actuală a sistemului existent de alimentare cu apă, inclusiv prin sporirea randamentului apeductelor naționale existente și extinderea zonei de deservire a acestora; finalizarea lucrărilor de construcție a apeductelor grupate.

Îmbunătățirea stării tehnice a infrastructurii prin majorarea capacității de înmagazinare, soluționarea cazurilor de supradimensionare a rețelelor, refacerea sistemelor; utilizarea eficientă a fondurilor UE în acest proces. Realizarea unor programe comune cu țările din bazinul Dunării și Nistrului în vederea protejării mediului din această zonă a Europei.

10.3. Creșterea calității serviciilor pe piața comunicațiilor

PLDM va promova asigurarea cadrului legislativ și organizatoric necesar pentru liberalizarea completă a serviciilor de telecomunicații și poștă, pregătirea pieței pentru globalizarea comunicațiilor, asigurarea serviciului universal și realizarea unei piețe concurențiale care să conducă la îmbunătățirea calității serviciilor, ridicarea nivelului tehnologic și scăderea tarifelor. Totodată, PLDM va susține informatizarea și asigurarea serviciilor electronice în domeniile sistemelor de asigurări și sănătate, calității mediului, serviciilor publice, fondurilor culturale. Vom susține dezvoltarea comerțului electronic, a sistemelor electronice de plată a impozitelor și taxelor locale, serviciilor comunale. Vom dezvolta extinderea serviciilor Internet cu minimizarea costurilor acestora.

Modernizarea și instalarea stațiilor telefonice cu extinderea rețelelor de telefonie bazate pe tehnologii moderne (fibre optice, satelit). Totodată, va fi stimulată inițiativa privată în radio-televiziunea locală și creșterea concurenței la astfel de servicii. Vom promova dezvoltarea tehnologiilor informaționale și a comunicațiilor, inclusiv prin lansarea unor astfel de afaceri în cadrul business incubatoarelor.

PLDM va susține modernizarea tehnologiilor serviciilor poștale concomitent cu creșterea calității și siguranței trimerilor poștale.

10.4. Accesul la locuințe

PLDM va promova simplificarea prevederilor normativ-legale privind atribuirea terenurilor de pământ pentru construcția locuințelor, proiectarea, coordonarea proiectelor, eliberarea autorizațiilor de construcție în vederea optimizării lor, asigurând transparența și claritatea procedurilor pentru toate tipurile de beneficiari.

PLDM va susține dezvoltarea pieței ipotecare prin îmbunătățirea cadrului legal-normativ în domeniu, atragerea investițiilor. PLDM va acorda o atenție sporită susținerii financiare a tineretului angajat în instituțiile din sfera bugetară, contribuind la reducerea cheltuielilor suportate de acești tineri prin acoperirea ratei dobânzii bancare la creditele acordate tinerelor familii în aceste scopuri.

Totodată, relansarea construcției de locuințe va fi bazată și pe un proces general de dezvoltare a activității de construcții, având ca rezultat crearea de noi locuri de muncă, de promovare a producătorilor autohtoni de materiale de construcții, de diminuare a costului construcțiilor, de întărire a disciplinei în construcții. PLDM va utiliza toate pârghiile pentru sprijinirea, încurajarea și stimularea investițiilor private.

PLDM va iniția dezbateri asupra modificării actelor legislative și normative, care să contribuie la dezvoltarea diferitor forme de organizare a activității în domeniul construcției (exploatarea, renovarea, reconstrucția capitală, modernizarea fondului locativ).

PLDM își va concentra eforturile spre perfecționarea reglementărilor tehnice de proiectare, execuție și utilizare în construcții, în vederea creșterii siguranței și confortului cetățeanului. O atenție specială se va acorda revizuirii criteriilor de performanță a cerințelor de calitate și reglementărilor tehnice de proiectare, de execuție pentru reabilitarea termică a construcțiilor existente. În același timp, toate reglementările tehnice vor fi armonizate cu legislația europeană în domeniul construcțiilor.

Reabilitarea fondului existent de locuințe va fi realizată printr-un program de măsuri administrative și fiscale pentru stimularea renovărilor și modernizărilor, menite să pună în siguranță exploatarea fondului locativ construit, să crească confortul celui existent. Aceasta în opinia PLDM va fi realizat prin proiecte concrete, susținute direct sau indirect de către autoritățile publice și sectorul de afaceri.

11. Dezvoltare regională

11.1. Consolidarea dezvoltării regionale

PLDM pledează în favoarea dezvoltării locale durabile și a celei regionale echilibrate, orientată spre reducerea disparităților, revitalizarea zonelor defavorizate; prevenirea producerii de noi dezechilibre; corelarea politicilor regionale cu cele sectoriale; promovarea mecanismelor economiei de piață în toate regiunile de dezvoltare, în vederea îmbunătățirii competitivității și realizării unei creșteri economice durabile. Totodată, în Republica Moldova se impune trecerea de la regiuni funcțional-economice la cele administrative, după exemplul țărilor est-europene care au aderat la UE.

PLDM optează pentru aplicarea principiilor europene în domeniul dezvoltării regionale. În acest sens, Fondul Național de Dezvoltare Regională (cu alocarea minimă de 2% din bugetul de stat), urmează a fi administrat în mod transparent de Agenția Națională de Gestiune a FNDR, care va susține proiecte regionale (infrastructură, economie, mediu, turism), în bază de concurs deschis și la recomandarea Consiliilor Regionale de Dezvoltare.

Agențiile de Dezvoltare Regională, ca structuri ale Consiliilor de Dezvoltare Regională, urmează a fi create ca entități necomerciale. În acest context, PLDM optează pentru creșterea capacității regiunilor din punct de vedere instituțional, financiar și decizional.

11.2. Politici eficiente pentru zone defavorizate

PLDM consideră necesară stabilirea prin acte normative a noțiunii de *Zonă defavorizată*, a criteriilor de desemnare a acestora și cartografierea lor.

Pentru reducerea disparităților regionale, urmează a fi aplicate mecanisme transparente de transfer din fondurile speciale: a) Transferuri cu destinație specială, pentru îndeplinirea funcțiilor delegate, exercitate de către organele APL în numele autorității centrale. b) Transferuri de mijloace financiare pentru nivelarea disparităților regionale excesive.

Totodată, pentru eradicarea disparităților regionale, PLDM va susține implementarea sistemului de acordare a microcreditelor atribuite întreprinderilor mici cu mai puțin de 10 angajați și șomerilor sau persoanelor fizice care vor să înceapă o activitate independentă (mai ales în domeniul serviciilor), dar care nu pot accesa credite bancare. Totodată, în vederea dezvoltării regionale, PLDM va stimula implementarea de programe pentru educarea spiritului antreprenorial al cetățenilor și va milita pentru promovarea oportunităților de cooperare transfrontalieră pro-activă cu regiunile de dezvoltare din statele membre ale UE.

PLDM pledează pentru introducerea instrumentului de plăți directe pentru populația rurală defavorizată și pentru familiile tinere. Plățile directe presupun că plata unei sume de bani/acordarea unor facilități se face către persoanele care întrunesc condițiile de apartenență la o categorie socială, fără a lua în considerare alte cerințe. Acordarea unor indemnizări sociale lunare pentru gospodăriile casnice aflate în sărăcie absolută.

Totodată, PLDM consideră necesară îmbunătățirea serviciilor sociale pentru grupurile dezavantajate, promovarea echității și integrării sociale, crearea serviciilor mobile de asistență socială, centre de plasament, centre de zi pentru grupurile dezavantajate.

11.3. Dezvoltare urbană modernă

PLDM consideră necesară reorientarea politicilor publice de dezvoltare a orașelor spre o abordare integrată prin intermediul Strategiei de Dezvoltare Urbană. PLDM va susține elaborarea, conform metodologiei europene, a Planului de Amenajare a Teritoriului Național, urmează să stea la baza elaborării strategiei naționale de dezvoltare regională (pentru perioada 2011–2018). Conceptul „Polurilor regionale de dezvoltare” urmează să fie principiul de bază al PATN și al politicii de dezvoltare regională.

PLDM va promova perfecționarea cadrului normativ care reglementează elaborarea Planurilor Urbanistice Generale și asigurarea consultării cetățenilor în acest proces. Dezvoltarea statisticii naționale în vederea colectării și publicării datelor statistice de dezvoltare social-economică la nivelul orașelor.

PLDM consideră necesară prioritizarea investițiilor publice în infrastructura fizică și economică a orașelor. În așa mod, investitorii privați vor primi semnale clare pentru planificarea localizării investițiilor în afara mun. Chișinău. Totodată, emigranții din Moldova vor avea o alternativă Chișinăului (în cazul deciziei de re-întoarcere în patrie) și investițiilor în locuințe sau afaceri mici și mijlocii.

PLDM pledează pentru crearea și dezvoltarea sistemului de facilități pentru investitorii străini și autohtoni care vor decide să localizeze investițiile în orașe-poli de dezvoltare regională. Aceasta, în viziunea PLDM, va fi realizat prin investiții publice în infrastructură și pregătirea specialiștilor din bani publici. Pe această bază vor fi create parcuri industriale și zone economice în toate orașele identificate ca poli de creștere regională.

PLDM va promova consolidarea capacității orașelor spre realizarea unor cooperări eficiente la nivel de proiecte de infrastructură, economie regională, cultură pentru îmbunătățirea calității vieții. Dezvoltarea rețelei de poli de creștere și abordărilor inter-sectoriale vor contribui la consolidarea coeziunii regionale, asigurând sinergia eforturilor spre crearea noilor avantaje comparative ale orașelor.

12. Renașterea satelor

12.1. Reperete de bază ale dezvoltării rurale

Republica Moldova reprezintă o țară cu un puternic aspect al dezvoltării rurale. Acest fapt presupune perfecționarea politicilor în acest domeniu. În viziunea PLDM, întregul set de politici publice trebuie orientate spre creșterea nivelului de trai în zona rurală, cu asigurarea siguranței și securității alimentare a Republicii Moldova, protejarea patrimoniului natural și cultural al zonelor rurale.

PLDM pledează pentru modernizarea politicilor publice de dezvoltare rurală. Aceasta presupune respectarea și folosirea principiilor europene de dezvoltare rurală: principiul dezvoltării durabile, participativ, al contribuției, principiile buneii vecinătăți și parteneriatului, al autonomiei locale. Din ele derivă asocierea primăriilor pentru consolidarea capacităților de negociere cu guvernul pentru fondurile destinate dezvoltării rurale, asigurarea transparenței activităților și cheltuielilor publice locale și atragerea sătenilor în activități comunitare.

PLDM consideră că dezvoltarea zonei rurale trebuie realizată în contextul transformării gospodăriilor țărănești de subzistență în ferme familiale prospere de tip european. Fermele familiale produc pentru piață și funcționează în parteneriat cu industria prelucrătoare, prin realizarea clusterilor. Concomitent cu aceasta, este necesar de a dezvolta sistemul de ocupații neagricole, cu modernizarea cât mai rapidă a infrastructurii sociale, tehnico-edilitare, transport și telecomunicații în zona rurală.

PLDM optează pentru instituționalizarea colaborării permanente a administrației cu organizațiile profesionale, sindicale, patronale și civice din domeniile agriculturii și dezvoltării rurale. Pentru punerea în practică a acestor acțiuni se prevede creșterea fondurilor bugetare pentru agricultură și dezvoltare rurală.

12.2. Dezvoltarea și susținerea fermelor familiale

PLDM va urmări redirecționarea politicii agrare către un nou grup țintă - gospodăriile țărănești specializate, de tip familial, pentru susținerea lor. Transformarea gospodăriilor țărănești în ferme familiale, viabile economic, va fi susținută prin programe de investiții pentru agricultură (utilaje, construcții zootehnice, sere, unități de colectare și/sau prelucrare a produselor agricole și altele) și prin înființarea în zona rurală a serviciilor și întreprinderilor complementare agriculturii sau a celor ce valorifică resursele locale și tradițiile (agro/ecoturism, meșteșuguri/artizanat, alte IMM-uri, sprijinirea tendințelor de „neoruralism”).

PLDM va promova realizarea unui parteneriat cu participarea fermierilor, băncilor, societăților de asigurări și instituțiilor statului. În acest context, vom asigura susținerea financiară a creditării rurale pe termen lung printr-un sistem funcțional de garantare a creditelor pentru țărani, cu o perioadă realistă de grație pentru rambursarea creditelor, prin micro-proiecte cu contribuții proprii reduse. În același sens, vor fi susținute asigurările agricole pentru cazuri de calamități sau alte fenomene de forță majoră.

12.3. Perfecționarea mecanismelor de dezvoltare a agriculturii

Avînd în vedere experiența UE în agricultură și dezvoltare rurală, este necesară implementarea unei politici unice prin asigurarea managementului integrat al spațiului rural. De aceea, PLDM va pleda pentru crearea ulterioară a Ministerului Agriculturii și Dezvoltării Rurale. Legislația privind dezvoltarea și finanțarea rurală va avea un caracter integrat, iar elaborarea unor documente de dezvoltare regională și locală va avea un efect pozitiv și durabil numai în cazul cînd autoritățile publice locale vor avea o reală autonomie locală.

PLDM va susține crearea unui cadru legal adecvat pentru dezvoltarea prioritară a gospodăriilor țărănești de tip familial și al întreprinderilor mici și mijlocii în localitățile rurale pentru asigurarea cu locuri de muncă, obținerea de venituri suplimentare de către populația activă, minimizînd exodul acesteia peste hotare.

PLDM va opta pentru modificarea unor componente ale politicii agrare: subvenționarea prioritară a activităților agricole prin majorarea resurselor financiare și redistribuirea subvențiilor de la procesatorii de materii prime agricole către agricultori; îmbunătățirea cadrului legal privind delimitarea tipurilor de activități efectuate de gospodăriile țărănești; asigurarea drepturilor de proprietate asupra valorilor locale.

O altă prioritate a PLDM - reabilitarea sistemului de irigare pentru reducerea dependenței productivității agricole de condițiile climaterice, contribuind la stabilizarea activității agricultorilor. În acest context, PLDM va opta pentru construcția sistemelor noi de irigare și reabilitarea celor existente. Încurajarea creării asociațiilor și cooperativelor de fermieri pentru gestionarea și întreținerea durabilă a sistemelor de irigare.

PLDM va susține formarea unor noi unități de infrastructură a pieței produselor agricole și modernizarea celor existente. Promovarea standardelor de calitate și a tehnologiilor avansate pentru producția agricolă și procesarea acesteia. Modernizarea serviciilor de informare și consultanță în agricultură, cu crearea centrelor informaționale și de diseminare a măsurilor de protecție a plantelor și solurilor.

Dezvoltarea centrelor de consultanță agricolă în calitate de unități în serviciul țăranilor prin dezvoltarea lor ca mărime și prin extinderea atribuțiilor lor. PLDM consideră necesară organizarea profesional-sindicală și cooperatistă a gospodăriilor țărănești, pentru susținerea și promovarea intereselor țăranilor.

12.4. Diversificarea activităților economice din spațiul rural

PLDM va acționa pentru organizarea și asigurarea funcționalității și stabilității piețelor agricole (burse de mărfuri, intervenții de piață, consilii de produs), asigurarea de condiții economice și de susținere apropiate cu ceilalți concurenți din piața agricolă europeană, susținerea echilibrului de dezvoltare între sectorul zootehnic și cel vegetal, precum și între acestea și sectorul de prelucrare industrială a produselor agricole

De asemenea, se va sprijini dezvoltarea agriculturii ecologice și a altor activități care valorifică avantajele și tradițiile locale (produse naturale, produse tradiționale cu origine controlată, cultura plantelor medicinale și aromatice, producerea de biocombustibili etc.). Se vor asigura programe

intensive de instruire profesională, înființarea punctelor de informare în școlile satești (inclusiv cu acces la Internet), subvenționarea de loturi demonstrative, extinderea consultanței în domeniul dezvoltării rurale, susținerea cercetărilor în domeniul agricol.

Patrimoniul istoric și cultural, precum și atracțiile naturale, cum ar fi izvoarele minerale, râuri și zone protejate, combinate cu ospitalitatea populației, tradiția de producere a vinului și localizarea geografică favorabilă pot fi catalizatori pentru dezvoltarea turismului. Totodată, angajamentele în domeniul turismului rural, agro-turismului deschid oportunități pentru implicarea gospodăriilor individuale în valorificarea ofertei turistice existente. Extinderea „Drumului vinului” prin includerea producătorilor de vinuri de casă selectați și oferta turistică existentă va amplifica oportunitățile zonelor rurale de a obține venituri suplimentare din activități non-agricole. În acest context, PLDM va susține și promova dezvoltarea turismului rural prin reorientarea și liberalizarea activității turistice, atragerea investitorilor autohtoni și străini în dezvoltarea afacerilor în turism, crearea mecanismelor (inclusiv bugetar-fiscale) a dezvoltării mai multor forme de turism, dezvoltarea dinamică și susținută a turismului ca industrie.

12.5. Modernizarea infrastructurii rurale

Criza economică a avut un impact negativ major asupra condițiilor de viață în ariile rurale. Ca urmare, în majoritatea satelor lipsesc utilitățile publice. În același timp, infrastructura culturală și socială a fost asigurată și sprijinită la un nivel minim. Bugetele locale austere nu pot menține starea normală a infrastructurii, de aceea ea se află într-o stare precară. Aceasta afectează calitatea vieții în sate și reduce oportunitățile pentru dezvoltarea activităților economice.

PLDM consideră necesară elaborarea Programului Național de Dezvoltare a Infrastructurii Rurale, care va include: modernizarea infrastructurii sociale (școli, grădinițe, spitale); construcția și reparația drumurilor din spațiul rural; modernizarea sistemelor de apeduct și canalizare; renovarea sistemelor de salubritate; modernizarea rețelei de telecomunicații; construcția de gazoducte în dependență de potențialul și perspectiva de dezvoltare a satului. Programul se va baza pe analize și studii economice speciale și pe rezultatele consultării populației din zonele rurale. Resursele necesare pentru realizarea acestui program complex vor fi formate din mijloacele bugetului de stat, FNDR, granturi, împrumuturi externe.

PLDM va contribui la crearea unui mediu favorabil pentru diversificarea activităților în comunitățile rurale prin modernizarea infrastructurii. Aceasta va stimula participarea cetățenilor prin contribuții financiare, sporind coeziunea socială și responsabilitatea civică față de unitățile de infrastructură publică.

12.6. Sprijinirea tinerilor și categoriilor defavorizate

PLDM optează pentru crearea și implementarea mecanismelor financiare publice pentru susținerea familiilor tinere din mediul rural și stoparea fenomenului depopulării satelor. Acest sprijin va include acordarea de burse pentru obținerea unei specialități, un suport lunar pentru tinerii specialiști pe o perioadă de până la 5 ani, indemnizație unică pentru căsătorie, acordarea și achitarea creditului ipotecar în condiții subvenționate pentru tineri.

Se va reforma sistemul de pensii în agricultură (introducerea pensiei minime unice în agricultură și majorarea pensiilor) și se vor înființa în zonele rurale cămine pentru persoanele solitare și cele în etate.

PLDM va întreprinde acțiuni energice pentru creșterea nivelului de trai și ridicarea prestigiului intelectualității satelor (educatori, învățători, profesori, medici, specialiști agricoli, consultanți și alții), prin sporuri salariale, sistem de premiere pentru activități și rezultate deosebite etc. Se va sprijini dezvoltarea vieții social-culturale și se vor stimula valorile morale și spirituale tradiționale la sate.

13. Sănătate, protecție socială, educație și politici de tineret

13.1. Sistem eficient al ocrotirii sănătății

Obiectivul strategic de dezvoltare a sistemului de ocrotire a sănătății constă în menținerea și întărirea sănătății cetățenilor cu respectarea caracterului social dominant al ocrotirii sănătății, cu un acces mai liber la asistență medicală prin luarea în considerare a posibilităților crescânde ale ocrotirii sănătății și a dezvoltării propriei responsabilități a cetățenilor pentru sănătatea lor. PLDM va încuraja inițiativa privată în sistemul de ocrotire a sănătății, prin de-etatizarea acestui sector important.

În același timp, este necesară consolidarea rolului autorităților centrale în elaborarea politicii medicale naționale și promovarea schimbărilor din sistemul sănătății. Este necesară implementarea programelor de promovare a sănătății și programelor din sfera sănătății publice, un rol aparte revenind celor de combatere a TBC și HIV/SIDA.

PLDM pledează pentru o autonomie mai largă a instituțiilor medicale, de rînd cu îmbunătățirea managementului acestor instituții.

PLDM va perfecționa principiile de finanțare de la buget a asigurărilor medicale prin realizarea trecerii treptate de finanțare a instituțiilor medicale pe principii de contract, în bază de concurs. Extinderea categoriilor persoanelor asigurate prin cuprinderea în sistemul de asigurări medicale obligatorii a unui număr cît mai mare de cetățeni. În același timp, PLDM va opta pentru creșterea salariilor persoanelor angajate în sfera ocrotirii sănătății, pe baza principiilor de performanță, arie geografică (în special mediul rural), stare familială și vîrstă (susținerea încadrării tinerilor în sistemul de ocrotire a sănătății).

PLDM va promova restructurarea sistemului de ocrotire a sănătății, crearea condițiilor pentru reducerea cheltuielilor pentru acesta, consolidarea bazei tehnico-materiale cu dezvoltarea prioritară a sectorului de servicii medicale primare, instruirea continuă a medicilor. Este necesară extinderea rețelei staționarelor de zi și a practicii medicale de familie, precum și asigurarea cu servicii medicale de urgență în toate localitățile țării. PLDM va promova eradicarea morbidității, maladiilor și invalidității infantile din Republica Moldova prin programe eficiente și prioritare susținute de stat, cu atragerea finanțărilor de la donatorii străini și sectorul de afaceri autohton.

PLDM pledează pentru ameliorarea calității și lărgirea pachetului de servicii medicale, acordate în cadrul programului unitar de asistență medicală obligatorie și pentru elaborarea și realizarea programelor de asistență medicală destinate grupurilor social vulnerabile ale populației țării.

Este necesară efectuarea sistematică a dispensarizării de masă a cetățenilor, în primul rînd a copiilor și a tinerilor pînă la 18 ani. Elaborarea și implementarea în instituțiile de învățămînt a programelor de profilaxie a fumatului, a consumului de băuturi alcoolice, a substanțelor narcotice și psiho-active de către adolescenți și tineri este un imperativ.

PLDM pledează pentru elaborarea și realizarea programului național de monitorizare sanitar-sociologică, mai ales în zonele cu risc sporit pentru sănătatea populației, pentru monitorizarea

aplicării actelor legislative, elaborate în baza Declarației Europene de susținere a drepturilor pacienților.

13.2. Protecție socială în interesul cetățeanului

În viziunea PLDM, cetățenii Republicii Moldova au nevoie de un sistem de protecție socială care să asigure un cadru eficient de securitate socială pentru cetățenii care, din diferite motive, și-au pierdut capacitatea de muncă. În acest sens, sistemul de protecție socială necesită reforme care să asigure maximă eficiență asigurărilor și serviciilor sociale. Reformarea protecției sociale se va axa în egală măsură pe solidaritate socială, cât și pe principiul echității, care va promova contribuția bazată pe merite. Finalitatea sistemului de protecție socială este oferirea unui sprijin în conformitate cu categoriile dezavantajate care, din diverse cauze (boală, vârstă, accident, excluziune socială), și-au pierdut capacitatea de muncă.

Astfel, pentru fortificarea unui sistem de protecție socială echitabil și eficient, PLDM va realiza un set de reforme la diferite niveluri:

Promovarea reformelor pentru eficientizarea și stabilizarea financiară a fondurilor de asigurări sociale prin creșterea numărului de contribuabili, cuprinzând în sistemul de evidență toate categoriile de angajați, inclusiv cele din agricultură. Pentru a atenua discrepanța dintre contribuțiile angajaților în agricultură și a primelor de care ei beneficiază, vor fi introduse codurile de evidență individuală a fiecărui contribuabil.

Elaborarea și implementarea mecanismelor de testare individualizată a veniturilor, a nivelului de trai al tuturor categoriilor de cetățeni, ceea ce va permite raționalizarea sistemului de redistribuire a asigurărilor sociale. Pe această bază, introducerea schemei obligatorii de asigurare socială a angajaților din agricultură. În baza mecanismului de testare a veniturilor, asigurările sociale publice, în afara contribuției individuale, vor fi oferite doar categoriilor dezavantajate de cetățeni care au muncit în agricultură.

Crearea mecanismului unic de constituire a sistemului de asigurări sociale, echitabil, fără privilegii acordate demnitarilor de stat sau altor categorii de cetățeni. Aceasta va fi realizată prin anularea plăților primelor de asigurări sociale preferențiale pentru foști deputați, miniștri, demnitari de stat. Unificarea mecanismelor de pensionare pentru toate categoriile de angajați pentru a diminua efectul „distribuției inechitabile”. Mecanismele și volumul plăților pentru asigurări sociale va fi bazat pe principiul transparenței și egalității. Acțiunile date vor încuraja încrederea contribuabililor în sistemul de pensionare din Republica Moldova.

Totodată, PLDM va reexamina sistemul de susținere financiară a bătrânilor și a persoanelor cu nevoi speciale în vederea creșterii volumului pensiilor și ajutoarelor.

Introducerea complementară a fondurilor de pensii private. Este recomandabil ca sistemul de pensii din Republica Moldova să fie organizat din 3 componente de bază: sistemul de asigurări de stat existent; administrarea privată a unei părți din contribuția angajatului la componenta 1; fondurile de pensii private opționale. Aceste schimbări pot ridica în mediu rata de înlocuire pe termen mediu cu 6-8%.

Pentru ca compensațiile nominative, alte prestații sociale să aibă un efect de reabilitare asupra categoriilor de cetățeni aflați în dificultate, PLDM va elabora programe unice de sprijin familial. Toate ajutoarele, compensațiile sociale vor fi oferite în baza unui mecanism individual de diagnoză a nevoilor sociale.

Consolidarea capacităților în domeniul asistenței sociale prin elaborarea hărților nevoilor sociale la nivel local, în baza cărora va fi elaborat programul pe termen lung privind crearea serviciilor profesionale de asistență socială la nivel comunitar. Această abordare va permite evitarea instituționalizării serviciilor de asistență socială și crearea serviciilor sociale comunitare acolo unde este necesar. Promovarea asistenței sociale profesionale la nivel de comunitate, elaborarea unui mecanism de evaluare și monitorizare a activității asistenților sociali la nivel de comunitate. Totodată, pentru evitarea cheltuielilor publice excesive aferente creării serviciilor de asistență socială, este necesar de promovat modificările legislative și instituționale cu referință la procurarea de către APL a serviciilor oferite de ONG-uri – introducerea mecanismului de contractare socială.

Reducerea maximă a numărului de copii din instituțiile rezidențiale (case de copii, școli internat) prin transformarea instituțiilor rezidențiale în case de tip familial, apropiate de condițiile de viață ale colectivității, deschise spre comunitate. Pentru a stopa practica instituționalizării copiilor, PLDM va opta pentru programe naționale de promovare a plasamentului familial și adopției. Vor fi elaborate programe de sprijin și reintegrare socială a tinerilor care au împlinit 18 ani și au ieșit din instituțiile de ocrotire rezidențială.

13.3.Dezvoltarea culturii fizicii și sportului

PLDM consideră necesară fondarea unei mișcări sociale de anvergură care să propage un mod de viață sănătos, prin implicarea instituțiilor sportive și educaționale, ONG-urilor, autorităților și instituțiilor publice, donatorilor. În acest context, PLDM va contribui la elaborarea unui Program Național de dezvoltare a sportului și a culturii fizice, care va include realizarea competițiilor locale și zonale la diferite ramuri de sport pe diferite categorii de vîrstă; campionate republicane între școlile, liceele și cluburile sportive pentru diverse categorii de vîrstă; jocuri sportive ale elevilor și tinerilor; campionate republicane ale sportivilor invalizi; campionate republicane ale sportivilor veterani, etc.

Suplimentar la aceasta, PLDM va susține inițiativa privată pentru restabilirea, lărgirea rețelei de cluburi, secții și complexe sportive, reabilitarea terenurilor sportive, teritorii pentru odihna populației cu unități de deservire (cafenele, centre de agrement). Totodată, PLDM va crea un sistem de facilități agenților economici pentru încurajarea investițiilor în domeniul culturii fizice și a sportului.

Sportul de performanță reprezintă o modalitate de promovare a imaginii țării pe plan internațional. În acest context, PLDM va iniția un amplu proces de reformare a sistemului și mecanismului de susținere a sportului de performanță. Aceasta va fi realizată prin îmbunătățirea activității structurilor sportive, federațiilor și cluburilor; aplicarea de măsuri comune cu ministerele pentru îmbunătățirea activității cluburilor departamentale, creșterea nivelului de retribuire și crearea sistemului de facilități pentru sportivi. În așa mod, sportivii noștri vor fi cointeresați în atingerea unor performanțe cât mai mari la diferite evenimente sportive de talie regională, europeană și mondială.

14. Dezvoltarea capitalului uman

14.1. Renașterea prin educație

PLDM consideră că educația este primordială pentru redresarea economică și socială a Republicii Moldova. PLDM pledează pentru ca domeniul educațional să capete și o dimensiune transversală a politicilor publice. Totodată, PLDM urmărește crearea unui pact național pentru o educație modernă și europeană.

PLDM militează pentru reconsiderarea învățământului secundar-profesional. Astfel, PLDM va susține dezvoltarea acestuia prin renovarea infrastructurii, modernizarea curriculum-ului, formarea adecvată a cadrelor didactice și prin impulsivitatea creării de conexiuni dintre piața forței de muncă și instituțiile de învățământ secundar-profesional. PLDM va sprijini mecanismul de accesare continuă a nivelurilor de studii: de la nivelul secundar-profesional la nivelul superior.

Pentru susținerea adecvată a domeniului educațional, PLDM va promova dezvoltarea cadrului legislativ în concordanță cu recomandările și prevederile structurilor pan-europene, regionale și comunitare din domeniul educațional. În acest sens, PLDM va sprijini efortul de europenizare a educației autohtone prin mărirea considerabilă a schimburilor de experiență și de promovare a practicilor de calitate. PLDM consideră că, pentru europenizarea educației, este nevoie de o asumare independentă a prevederilor Agendei Lisabona.

PLDM va stimula promovarea educației autohtone în spațiul european prin mobilități academice și de cercetare. PLDM propune relansarea parteneriatului strategic în domeniul educațional și de cercetare între Republica Moldova și România. PLDM va face demersuri pentru crearea unui program regional de mobilități academice și de cercetare în vederea democratizării și europenizării regionale. La fel, PLDM va susține implementarea unui program de stimulare a revenirii eminenței cenzurii în Republica Moldova.

PLDM vede învățământul superior ca fiind un pol de dezvoltare, de inovare și de competitivitate a Republicii Moldova în Spațiul European al Învățământului Superior. De aceea, PLDM consideră autonomia instituțională ca fiind indispensabilă pentru dezvoltarea învățământului superior. Astfel, PLDM va pleda pentru acordarea autonomiei instituționale în etape. PLDM va promova ideea că instituțiile de învățământ superior sînt organizații publice antreprenoriale, responsabile public pentru serviciile prestate. În acest sens, PLDM susține crearea unui sistem de agenții autonome: pentru acreditarea programelor de studii, pentru finanțarea programelor de studii și de cercetare, pentru finanțarea mobilităților de studii și de cercetare. PLDM va milita pentru reformarea procesului de admitere în sistemul de învățământ superior și va susține dezvoltarea unor programe adecvate de finanțare a activităților de studii prin acordarea de granturi și credite preferențiale garantate.

PLDM consideră că pilonul cercetării trebuie să redevină componenta instituțiilor de învățământ superior, iar rolul Academiei de Științe a Moldovei trebuie să fie diminuat considerabil. În acest sens, PLDM va sprijini amplificarea cooperărilor și parteneriatelor în domeniul cercetării avansate cu instituțiile și fondurile de cercetare din lume și din spațiul european.

PLDM va pleda pentru promovarea educației pe tot parcursul vieții și va stimula valorificarea educației nonformale și informale. Totodată, PLDM va susține inițiativele de formare și instruire alternativă și integratorie a cetățenilor Republicii Moldova, indiferent de vârstă, sex, grup etnic, regiune de origine. În acest sens, PLDM consideră necesară crearea unei agenții autonome de acreditare a programelor de formare continuă, nonformală și alternativă și de certificare a competențelor și aptitudinilor dobândite.

14.2. Știință, cercetare și activitate inovațională

PLDM consideră că Academia de Științe din Moldova trebuie desființată, iar colaboratorii acesteia trebuie să se întoarcă la instituțiile de învățământ superior pentru a consolida cu adevărat componenta de cercetare, prin intermediul ciclului de doctorat. Conform actelor normative adoptate la nivel comunitar în ceea ce privește sistemul european de învățământ superior, acesta este responsabil de educație, știință și inovare. De aceea, pentru a deveni membri competitivi ai Spațiului European al Învățământului Superior, dar în același timp și în Spațiul European al Cercetării, sistemul de învățământ superior va trebui să învețe cum să realizeze concomitent servicii de educație, cercetare și inovare.

Ciclul de doctorat trebuie să devină un ciclu comun domeniului învățământului superior și al cercetării. De aceea, acesta trebuie să reprezinte cu adevărat un liant dintre Spațiul European al Învățământului Superior și Spațiul European al Cercetării. Este evident faptul că o economie bazată pe cunoaștere nu poate deveni viabilă fără dezvoltarea și consolidarea acestui liant.

Este necesară consolidarea și depolitizarea sectorului academic prin promovarea unei autonomii veritabile. Aceasta se poate obține inclusiv prin intermediul armonizării legislației naționale în domeniul învățământului cu acquis-ul comunitar și ajustarea sistemului educațional din R. Moldova la prevederile Procesului de la Bologna. Acest lucru va conduce, pînă în 2010, la crearea Spațiului European pentru Învățământul Superior prin elaborarea unui sistem compatibil și comparabil de certificare prin diplome și acte de studii; definitivarea unei arhitecturi educaționale în învățământul superior, fundamentat pe cicluri de studii universitare; crearea și implementarea unui sistem de credite transferabile; intensificarea mobilității studenților și a cadrelor didactice; implementarea cadrului de cooperare privind asigurarea calității actului educațional.

Pentru a atinge obiectivele de mai sus, universitățile Republicii Moldova trebuie să-și valorifice potențialul, iar rezultatul procesului educațional și de formare profesională să fie cuantificat la randamentul scontat. Învățământul superior din Republica Moldova trebuie să pregătească forță de muncă valorificată în spațiul economic autohton și integrabilă din punct de vedere profesional în spațiul pieței unice europene.

Republica Moldova trebuie să participe la cît mai multe programe de mobilitate. Comisia Europeană, prin intermediul unei vaste rețele instituționalizate, dezvoltă mai multe instrumente specifice: programe tip cadru, programe sectoriale și transversale, acțiuni și inițiative regionale ș.a. (de exemplu, pentru perioada financiară 2007 – 2013 se implementează Programul Integrat de Educație, Programul Erasmus Mundus, Programul Cadru 7 ș.a.). Sînt necesare programe de schimburi academice și cu alte state, în primul rînd SUA și Japonia.

14.3. Politici moderne de tineret

PLDM consideră că politica de tineret trebuie revitalizată, iar în acest domeniu rolul statului este de a stimula implementarea politicii de tineret. În acest sens, PLDM consideră ca fiind indispensabilă crearea unei agenții autonome de sprijinire a inițiativelor de tineret, iar bugetul alocat pentru acțiunile de tineret să crească. În acest sens, PLDM va urmări să sprijine ideea de cercetare comprehensivă a domeniului de tineret și de elaborare a pachetelor de politici publice transversale adecvate specificului regional (de dezvoltare) și național.

PLDM militează pentru intensificarea activităților de instruire nonformală și alternativă și de cooperare europeană în domeniul de tineret. În același timp, PLDM va susține racordarea la programele comunitare și globale de mobilități ale tinerilor prin participarea activă și voluntară la acestea. PLDM sprijină ideea instituirii programelor de voluntariat comunitar cu participarea voluntarilor din statele europene.

PLDM este ferm convins că șansa Republicii Moldova de prosperare se bazează pe valorificarea celei mai de preț resurse a ei – capitalul uman existent în țară. Pentru buna creștere și dezvoltare a acestui capital, PLDM va realiza acțiuni ce se vor baza pe principiul încurajării participării tinerilor în procesele decizionale și în consolidarea proceselor democratice. Este necesar, de asemenea, de asigurat șanse egale tuturor tinerilor și tinerelor de a se implica în dezvoltarea economică a țării pentru a deveni agenți ai schimbării. PLDM pledează pentru accesul nelimitat al tuturor adolescenților și tinerilor la informații și servicii, inclusiv la servicii educaționale de calitate, indiferent de rasă, credință, naționalitate, viziune politică, stare socială, loc de trai etc.

PLDM va promova implementarea de programe pentru adolescenți și tineri, orientate spre dezvoltarea deprinderilor lor de bază, cum ar fi capacitatea de a învăța să-și asume responsabilitatea pentru deciziile luate, de a depăși problemele, de a-și dezvolta aptitudini științifice, culturale, de a vorbi limbi străine, de a-și dezvolta simțul inițiativei și antreprenoriatului. La baza politicilor de tineret promovate va fi educarea cetățeanului liber și activ, iar problemele de sănătate, educație, protecție socială și angajare în muncă ce afectează viața tinerilor vor fi abordate în special prin diverse tipuri de programe, acțiuni, care vor include:

Perfecționarea cadrului legal pentru a facilita participarea tinerilor în luarea deciziilor la nivel comunitar și național, precum și a spori accesul la studii de calitate, a spori asistența statului pentru tinerii cu oportunități limitate; a implica tinerii în dezvoltarea micului business etc.

Promovarea programelor de participare și cetățenie democratică, care vor include accesul tinerilor la luarea deciziilor, educația pentru cetățenia activă și asocierea tinerilor pentru soluționarea problemelor care îi afectează.

Dezvoltarea serviciilor calitative de informare, educație non-formală, timp liber, sănătate. Serviciile se vor dezvolta ținând cont de accesul nelimitat, calitatea înaltă și respectarea confidențialității și interesului beneficiarilor. Autoritățile publice locale vor fi încurajate și susținute să creeze, în parteneriat cu tinerii și organizațiile de tineret, cluburi sportive, centre culturale, biblioteci electronice etc., care vor contribui la sporirea calității vieții tinerilor și accesului lor la informații, în special pentru tinerii din mediul rural și orașele mici.

Dezvoltarea programelor de educație pentru sănătate a adolescenților și tinerilor. Se va pune un accent sporit pe conștientizarea de către tineri a necesității comportamentului sănătos, pe diminuarea consumului de alcool, tutun, prevenirea consumului de droguri și preîntâmpinarea infectării cu HIV/SIDA

Programe de coeziune și incluziune socială a tinerilor vor fi implementate pentru a facilita accesul tinerilor la viața profesională. Vor fi promovate programe de educație și orientare profesională, de încurajare a angajatorilor pentru angajarea tinerilor profesioniști.

Crearea premisele de implicare a tinerilor în dezvoltarea economică a țării. Se vor crea condiții pentru dezvoltarea antreprenoriatului tinerilor prin oferirea de credite preferențiale, facilități fiscale etc. Se vor crea condițiile adecvate ca tinerii să devină și generatori de locuri de muncă, să nu mai fie simpli consumatori ai acestor locuri.

Lansarea și dezvoltarea programelor de construcție a spațiului locativ social pentru tinerii orfani care, după atingerea majoratului, devin persoane ale străzii, tinerii din familii social-vulnerabile și alte categorii de tineri cu oportunități limitate.

Dezvoltarea programelor de susținere a tinerelor familii pentru îmbunătățirea condițiilor de trai și educație a copiilor prin creditarea pentru procurarea sau construirea spațiului locativ, acordarea de suport financiar pentru creșterea copiilor.

Instituirea fondului de creditare a tinerilor pentru studii în instituțiile universitare din țară și în universitățile europene. Înființarea fondurilor de stat pentru susținerea tinerilor dotați și cointeresarea lor de angajarea în țară după finalizarea studiilor

14.4.Dezvoltarea culturii

Cultura unei națiuni reprezintă cartea de vizită a țării. Oamenii de creație, colectivele artistice, colecțiile și fondurile din patrimoniul cultural reprezintă o valoare, care ne obligă să fim prezenți în cultura europeană cu un mesaj propriu. Acest patrimoniu trebuie să fie valorificat inteligent pentru promovarea spațiului cultural național și regional. În Republica Moldova, fiecare persoană trebuie să dispună de posibilitate pentru valorificarea creației proprii, iar autoritățile publice trebuie să protejeze și să dezvolte bunurile culturale pentru generațiile viitoare. Pentru aceasta, PLDM va opta pentru politici hotărâte de conservare, dezvoltare și valorificare a patrimoniului cultural și vocației artistice în beneficiul public.

Utilizarea eficientă a patrimoniului cultural

PLDM pledează pentru promovarea, împreună cu arhitecții, savanții și populația a imaginii arhitecturale a localităților urbane și rurale. Pentru aceasta, vom facilita organizarea concursurilor naționale/internaționale de selectare a proiectelor urbanistice de anvergură.

Restaurarea și reabilitarea clădirilor și ansamblurilor cu valoare de patrimoniu pe teritoriul localităților ce dispun de vast patrimoniu istorico-cultural. În perioada de tranziție a Republicii Moldova, o parte însemnată din clădirile din multe localități au fost distruse. PLDM consideră acest fapt inadmisibil pentru că este o gravă încălcare a legislației naționale și convențiilor internaționale, care intră în contradicție cu viziunea europeană de valorificare a moștenirii

istorice. Din aceste considerente, PLDM va oferi noi politici alternative dezvoltării zonelor istorice ale localităților ce dispun de potențial cultural, istoric și cultural. Pentru aceasta, va fi creat și dezvoltat sistemul normativ-legal al parteneriatului public-privat (oferirea din partea autorităților publice a unor condiții (legale) avantajoase pentru sectorul de afaceri în reabilitarea și întreținerea obiectivelor istorico-culturale. În așa fel, antreprenorii vor fi încurajați la edificarea și amenajarea în spațiile istorice ale locațiilor destinate activităților culturale, găzduirea de evenimente și turiști.

PLDM va susține realizarea unor programe concrete de protecție, regenerare și de valorizare a patrimoniului istoric și cultural, în baza analizelor economice și a studiilor de fundamentare. Totodată, fiecare cetățean va fi informat despre valorile culturale care riscă să fie distruse sau înstrăinate.

Autoritățile publice trebuie să implementeze programe de dezvoltare a bazei materiale a instituțiilor de cultură și să asigure buna desfășurare a activității colectivelor de creație. Pentru aceasta, sînt necesare proiecte de reabilitare a edificiilor, modernizarea echipamentului, asigurarea accesului la servicii etc. PLDM va opta pentru dezvoltarea parteneriatelor pentru atragerea fondurilor europene pentru restabilirea edificiilor de cultură, ghidîndu-ne de practica europeană de a atrage resurse financiare prin contribuția comunității și angajamente de valorificare a potențialului uman de creație.

Păstrarea și dezvoltarea tradițiilor cultural-istorice

Fiecare cetățean trebuie să beneficieze de drepturi de desfășurare a activităților artistice, dezvoltării creației în funcție de propriile interese și capacități și de valorificarea bunurilor culturale. În acest context, PLDM pledează pentru asigurarea libertății de expresie a oamenilor de creație prin mecanisme de stimulare multilaterală a activității acestora prin crearea unui sistem financiar funcțional, în special în zona rurală.

La fel, PLDM susține interesele patrimoniale și nepatrimoniale ale oamenilor de creație, colectivelor artistice, organizațiilor și instituțiilor de cultură.

PLDM va promova organizarea și desfășurarea manifestațiilor culturale, științifice, universitare, sportive de rang internațional. Pentru aceasta, vor fi realizate programe de reabilitare a edificiilor instituțiilor culturale pentru găzduirea evenimentelor naționale, regionale sau internaționale. Se vor elabora studii de fezabilitate pentru diversificarea ofertelor culturale ale localităților din Republica Moldova. PLDM va susține și promova elaborarea proiectelor investiționale de extindere a capacităților locațiilor culturale.

Totodată, se va încuraja diversificarea ofertei de servicii a instituțiilor de cultură, accesibile unui public larg. PLDM consideră necesară îmbunătățirea politicilor publice în domeniul susținerii tinerelor talente și promovării capacităților acestora prin diferite instrumente (burse, participarea la diferite concursuri, festivaluri).

Promovarea toleranței interculturale și interconfesionale

PLDM este promotorul programelor comune, proiectelor sociale, educaționale, caritabile, de orientare socio-profesională și formare continuă cu toate organizațiile culturale ale diferitor etnii

și cu bisericile din țară. PLDM încurajează educația interculturală și religioasă în școli, inclusiv în contextul istoriei culturii și cultelor, toleranței interculturale și interconfesionale.

În același timp, protecția minorităților naționale va fi realizată prin asigurarea posibilităților pentru manifestarea liberă și deplină a tuturor minorităților, a respectării drepturilor omului, în conformitate cu angajamentele Republicii Moldova de integrare europeană și euro-atlantică. PLDM se va implica pentru asigurarea dreptului de a-și păstra și dezvolta liber exprimarea identității etnice pentru toți cetățenii țării aparținând minorităților naționale, astfel încât să se poată manifesta pe deplin în sfera culturii, limbii, religiei, educației și învățământului, vieții publice. Va fi stimulat efortul comun și dialogul cu minoritățile naționale în vederea îmbunătățirii actului decizional și la afirmarea identității etnice în rîndul populației.

PLDM va sprijini construcția lăcașurilor noi pentru a le asigura cetățenilor posibilitatea de a-și satisface cerințele spirituale. PLDM va contribui la sporirea rolului social al bisericilor. Totodată, va fi stimulat implicarea mai largă a enoriașilor în prestarea serviciilor de voluntariat spitalelor, caselor de copii etc.

PLDM pledează pentru introducerea în școli a studierii religiei și a istoriei religiei. În acest context, va fi dezvoltat dialogul cu reprezentanții bisericilor.

15. Protecția mediului natural

15.1. Cadrul politicilor de protecție a mediului natural

În Republica Moldova există 3 provocări majore în legătură cu protecția mediului înconjurător: (i) deșeurile solide, (ii) apele reziduale și (iii) eroziunea solului. Prima necesită crearea unei infrastructuri corespunzătoare pentru prelucrarea deșeurilor solide. Aceasta poate demara cu acțiuni axate pe închiderea gunoiștilor neautorizate, urmată de dezvoltarea unei sistem eficiente de colectare a deșeurilor în sate pentru a preveni apariția din nou a acestor gunoiști.

Apele reziduale reprezintă o altă problemă serioasă de mediu, în particular în zonele rurale. În majoritatea satelor nu există sisteme de canalizare, iar în majoritatea localităților urbane acestea, de asemenea, sînt în stare critică. Apele reziduale din gospodării și ferme pătrund fără epurare în sol și poluează apele subterane, izvoarele, rîurile și lacurile. Nu există o analiză complexă a stării sistemelor regionale de canalizare și efectele negative ale acestora asupra mediului. Un studiu de fezabilitate axat pe dezvoltarea noilor sisteme de canalizare și renovare a celor existente va crea o bază pentru abordarea sistematică și de lungă durată a acestei probleme, determinînd acțiunile respective.

Al treilea element important pentru protecția împotriva degradării mediului implică tratarea solurilor erodate și prevenirea formării ravenelor. Aceste acțiuni trebuie inițial realizate în centrele raionale, contribuind la o utilizare mai eficientă a pămîntului (în agricultură) și la dezvoltarea altor activități economice, cu îmbunătățirea situației în domeniul securității în zonele afectate de mișcarea și eroziunea solurilor.

15.2. Dezvoltarea cadrului juridic și regulatoriu în domeniul mediului

PLDM consideră necesară elaborarea unei legi-cadru în domeniul protecției mediului, care ar dezvolta domeniile sectoriale (apă, aer, arii protejate ș.a.) și s-ar baza pe probleme particulare (răspunderea de mediu), iar Ministerul de resort trebuie să elaboreze instrumente instituționale care să contribuie la folosirea și protejarea resurselor mediului, pe baza principiilor dezvoltării durabile, cu implementarea măsurilor de reducere a poluării în economie.

Este absolut necesară aplicarea dreptului apei în celelalte politici publice, în contextul dezvoltării unui demers integrat și multilateral. Abordarea integrată se referă și la celelalte politici publice, precum cele aferente industriei și sănătății, cum ar fi reglementările privind răspunderea pentru produsele chimice (REACH). Ar fi necesară demararea unor acțiuni chiar acolo unde sectoarele sînt mai dificile, cum ar fi calitatea aerului și schimbările climaterice, managementul deșeurilor, calitatea apei potabile, controlul poluării industriale etc. De asemenea, este necesară implementarea prevederilor Convenției de la Aarhus, promovînd astfel principiile transparenței în activitățile de mediu.

În același timp, PLDM va susține încheierea acordurilor cu companiile private privind responsabilitatea corporativă în domeniul calității și protecției mediului natural.

15.3. Apă potabilă calitativă și deșeuri reciclate

Dacă pentru o perioadă îndelungată guvernările precedente au neglijat totalmente problemele legate de protecția mediului ambiant, atunci creșterea poluării mediului, impactul asupra sănătății cetățenilor și fenomenele extreme în natură devin atât de evidente încât se impune elaborarea și implementarea unor politici publice care să amelioreze situația gravă în domeniu.

Este imperativă modernizarea infrastructurii de mediu: gospodărirea apei, managementul deșeurilor, sistemele de termificare, conservarea biodiversității și prevenirea riscurilor legate de dezastrele naturale. Cele mai semnificative investiții trebuie să fie făcute în realizarea și reabilitarea infrastructurii specifice de mediu: stații de tratare a apei potabile, stații de epurare a apelor uzate, rețele de alimentare cu apă și canalizare, depozite de deșeuri ecologice. Este necesară construcția urgentă a trei stații de epurare biologică la Soroca, Rezina și Criuleni, dar și reconstrucția celei de la Chișinău. Reciclarea deșeurilor reprezintă în continuare o problemă, deoarece nu există mecanisme de reciclare, iar deșeurile, în cele mai frecvente cazuri, sînt aruncate în gropile de gunoi. Realizarea prevederilor Programului național de alimentare cu apă și canalizare va conduce și la atingerea Obiectivelor Mileniului – creșterea de 2 ori, pînă în 2015, a numărului populației care are acces liber la apa potabilă calitativă.

Pericolul poluării la distanțe mari a aerului atmosferic cu emisii toxice provenite de la întreprinderile industriale și transport, deversărilor de ape uzate insuficient epurate sau netratate în corpurile acvatice curgătoare trebuie să conducă la consolidarea structurilor și procedurilor necesare pentru evaluarea impactului asupra mediului, inclusiv în context transfrontier, implementarea prevederilor Convenției ESPOO privind evaluarea impactului de mediu fiind un pas absolut necesar în acest domeniu. De asemenea, trebuie finalizate planurile privind deșeurile lichide și poluanții organici persistenți, inclusiv cu susținerea donatorilor externi, în vederea eliminării stocurilor respective, reducîndu-se astfel impactul substanțelor toxice asupra mediului și sănătății populației.

În pofida costurilor mari pentru protecția mediului, este posibil de găsit surse de finanțare, în primul rînd din partea Comisiei Europene. De asemenea, este necesară implementarea proiectelor concrete de asistență tehnică și investiții în baza Acordurilor bilaterale de colaborare în domeniul protecției mediului și gospodăririi apelor cu statele-membre ale UE, dezvoltarea parteneriatelor publice-private, în special în ceea ce privește managementul integrat al deșeurilor.

15.4. Administrarea eficientă a fondului forestier

În domeniul silviculturii, PLDM optează pentru reorganizarea activității AS „Moldsilva” în vederea optimizării structurii organizatorice, desconcentrării funcțiilor exercitate, transmiterii unor atribuții sectorului privat. Concomitent cu aceasta, vor fi elaborate și promovate mecanisme și instrumente de administrare și control bazate pe principiile economiei de piață. Corelarea structurilor de administrare cu organizarea amenajistică și cadastrală pe unitățile de producție existente și ocoale silvice, indiferent de forma de proprietate. De asemenea, se va urmări modernizarea sistemului informațional al administrației silvice și armonizarea sistemului de administrare silvică și control cu cel european.

PLDM pledează pentru extinderea suprafeței pădurilor și altor categorii de vegetație forestieră, inclusiv pe terenurile degradate, în afara fondului forestier. Sprijinirea realizării de plantații forestiere pe terenuri scoase din circuitul agricol în concordanță cu cerințele agriculturii durabile. PLDM va susține acțiunile de realizare a perdelelor de protecție, a aliniamentelor și a altor categorii de plantații forestiere, în afara fondului forestier.

15.5. Utilizarea durabilă a resurselor

PLDM va avea ca preocupare principală elaborarea politicilor publice privind protecția și conservarea naturii, a diversității biologice și utilizarea durabilă a componentelor acestora pe baze științifice, acordându-se atenție sporită speciilor de floră și faună amenințate cu dispariția, precum și celor cu valoare economică ridicată. În același timp, se va urmări ca reconstrucția ecologică a unor sisteme deteriorate să contribuie la asigurarea unei stări favorabile de conservare a speciilor cu vulnerabilitate ridicată.

Dezvoltarea și buna administrare a rețelei naționale de arii protejate, în acord cu strategiile, politicile și practicile puse în aplicare la nivel european și internațional; realizarea programului național de măsuri tehnice de evaluare și finanțare a costurilor reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră, în concordanță cu prevederile Convenției Cadru pentru Schimbări Climatice (1992) și ale Protocolului de la Kyoto (1997). În context, PLDM va sprijini crearea rețelei de parcuri naționale, în baza experienței europene de gestionare eficientă a resurselor naturale.

15.6. Utilizarea potențialului energiei renovabile

Republica Moldova este în totalitate dependentă de resursele energetice externe. Din acest motiv, capacitatea de utilizare a resurselor de energie regenerabilă poate fi benefică pentru securitatea sa energetică prin includerea acestora în circuitul economic al surselor locale de energie renovabilă.

Toate statele-membre ale UE au ambiții mari în acest sens, iar Republica Moldova trebuie să se țină în urma acestora, punându-și drept obiectiv atingerea a 25% de energie renovabilă către 2013. Acest lucru este unul realizabil dacă vor fi elaborate și implementate politici publice potrivite cu acordarea de facilități fiscale și atragerea investițiilor străine în acest sector important.

Din aceste considerente, PLDM consideră necesară înființarea unităților de producere a energiei în baza biomasei, utilizarea energiei solare și eoliene, instalații cu ciclu închis de utilizare a apelor, etc. Crearea și utilizarea resurselor de energie regenerabilă va influența pozitiv asupra stării ecologice a țării, oferind oportunități pentru lansarea unor noi activități economice. Aceasta va crea un teren propice pentru exersarea și acumularea practicii de cooperare între afacerile private și sectoarele învățământ/cercetare, în scopul facilitării dezvoltării economice. Aceste activități pot fi implementate prin următoarele intervenții:

- Organizarea evenimentelor de informare și sporire a conștientizării publice privind beneficiile utilizării resurselor de energie renovabilă.
- Promovarea “tehnologiilor prietenoase mediului” prin intermediul sectorului educațional și privat.
- Diseminarea și promovarea experienței de utilizare a energiei regenerabile (solară, eoliană, biomasa).
- Promovarea afacerilor private în acest domeniu.

Încheiere

PLDM reprezintă o nouă formațiune politică din Republica Moldova, care promovează principiile și valorile democratice, orientate spre atingerea bunăstării întregului popor prin liberalizarea economiei, reîntregirea țării și integrarea ei în spațiul euro-atlantic.

PLDM este partidul unei noi generații de politicieni, specialiști de marcă în toate domeniile vieții social-economice, devotați programului politic PLDM. Majoritatea membrilor PLDM au studii superioare și stagieri peste hotare, dispun de o vastă experiență profesională, fiind înalt apreciați în cercurile lor de activitate, cât și de societate în general.

Baza succesului PLDM o constituie unitatea de idei și soluții, spiritul de inițiativă, responsabilitatea și profesionalismul, parteneriatul. La aceasta se adaugă prezentul program, care reprezintă documentul politic strategic care întrunește toate inițiativele și ideile PLDM pentru realizarea intereselor principale ale țării.

Prioritatea PLDM este de a se impune în opinia publică drept o forță reală de rezistență contra abuzurilor puterii comuniste, drept o forță politică în stare să învingă inerția, indiferența și dezamăgirea cetățenilor Republicii Moldova, oferind noi posibilități de participare a lor la viața publică. În acest context, PLDM este deschis spre cooperare pentru toate partidele și formațiunile politice care împărtășesc ideile, principiile și valorile promovate de PLDM.

PLDM își propune să devină în cel mai scurt timp un partid parlamentar. Vom participa la alegerile parlamentare și locale ca o forță politică importantă, oferind soluții alternative și viabile pentru progresul Republicii Moldova.

În toate acțiunile sale, PLDM va asculta și consulta vocea cetățenilor, oferind soluții politice argumentate și perspectiva dezvoltării durabile. PLDM propune societății un nou pact politic, în care cetățeanul, cu nevoile și aspirațiile sale, să fie elementul central al acțiunii politice și judecătorul permanent al eficienței și corectitudinii acesteia.

PLDM va promova sistematic integrarea tinerelor generații în formularea, realizarea și asumarea deciziilor, cât mai aproape de rolul lor social esențial. La fel, PLDM consideră necesară includerea mai activă a femeilor în sfera politică, economică și socială, în conformitate cu practica țărilor cu o democrație și economie avansată.

PLDM va intensifica activitatea de atragere de noi membri, reunificarea tuturor curentelor, mișcărilor social-politice și partidelor de centru-dreapta, pentru ca forța și capacitatea PLDM să devină un factor important în asigurarea dezvoltării țării și bunăstării poporului.

Așa să ne ajute Dumnezeu!

8 decembrie 2007, Chișinău.